

Administratieve lasten in België voor het jaar 2012

December 2013

Chantal Kegels, ck@plan.be

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaaleconomisch vlak en op het vlak van leefmilieu. Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen. Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert

Federaal Planbureau

Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel

tel.: +32-2-5077311

fax: +32-2-5077373

e-mail: contact@plan.be

<http://www.plan.be>

Administratieve lasten in België voor het jaar 2012

December 2013

Chantal Kegels, ck@plan.be

Inhoudstafel

1. Inleiding: 12 jaar ramen van de administratieve lasten	1
2. Methodologie.....	2
2.1. Kader van de enquête	2
2.2. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête	2
2.3. Draagwijdte van de enquête	4
2.4. De vragenlijsten	4
2.5. De steekproef	6
3. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven.....	7
3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	7
3.1.1. Beschrijving	7
3.1.2. Resultaten	8
3.2. De kwaliteit van de regelgeving	15
3.2.1. Beschrijving	15
3.2.2. Resultaten	15
3.3. De kwaliteit van de administratie	17
3.3.1. Beschrijving	17
3.3.2. Resultaten	17
3.4. Waardering van de recente vereenvoudigingsprojecten	19
3.5. Besluit	21
4. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen	23
4.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	23
4.1.1. Beschrijving	23
4.1.2. Resultaten	23
4.2. De kwaliteit van de regelgeving	29
4.2.1. Beschrijving	29
4.2.2. Resultaten	29
4.3. De kwaliteit van de administratie	30
4.3.1. Beschrijving	30
4.3.2. Resultaten	30
4.4. Waardering van de recente vereenvoudigingsprojecten	31
4.5. Besluit	33

5. Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000 en 2012	35
5.1. Inleiding	35
5.2. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	36
5.2.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	36
5.2.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	40
5.3. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	42
5.3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	42
5.3.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	46
5.4. Besluit	47
Bijlage 1. Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein.....	50
Bijlage 2. Schattingsmethode	52
Bijlage 3. Sensibiliteitsanalyse	54
Bijlage 4. De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten	55

Lijst van tabellen

Tabel 1	Voordelen en nadelen van een raming via een enquête.....	3
Tabel 2	Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2012.....	8
Tabel 3	Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten.....	8
Tabel 4	Verdeling van de totale kosten per regelgeving.....	9
Tabel 5	Gemiddelde externe kosten volgens ondernemingsgrootte.....	13
Tabel 6	Mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving en per gewest.....	14
Tabel 7	Gebruik van de vier recente vereenvoudigingen volgens ondernemingsgrootte.....	19
Tabel 8	Waardering van de vier recente vereenvoudigingen.....	20
Tabel 9	Waardering van de vier recente vereenvoudigingen volgens ondernemingsgrootte.....	21
Tabel 10	Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2012.....	23
Tabel 11	Verdeling van de totale kosten per sector en per type kosten.....	24
Tabel 12	Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein.....	24
Tabel 13	Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving.....	27
Tabel 14	Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving.....	27
Tabel 15	Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving en gewest.....	28
Tabel 16	Gebruik van de vier recente vereenvoudigingen door de zelfstandigen volgens activiteitensector.....	32
Tabel 17	Waardering van de twee recente vereenvoudigingen.....	32
Tabel 18	Percentage van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef die de enquête beantwoord hebben - Vergelijking.....	36
Tabel 19	Populatie van de ondernemingen en zelfstandigen - Vergelijking.....	36
Tabel 20	Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking.....	37
Tabel 21	Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens de ondernemingsgrootte - Vergelijking.....	37
Tabel 22	Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens regelgevingsdomein - Vergelijking.....	38
Tabel 23	De kwaliteit van de regelgeving volgens regelgevingsdomein - Vergelijking.....	41
Tabel 24	Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - Vergelijking.....	41
Tabel 25	Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking.....	43
Tabel 26	De kwaliteit van de regelgeving per regelgevingsdomein - Vergelijking.....	46
Tabel 27	Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - Vergelijking.....	47
Tabel 28	Aantal ondernemingen in België in december 2012.....	52
Tabel 29	Aantal zelfstandigen in België in december 2012.....	53

Tabel 30	Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse - 2012.....	53
Tabel 31	Sensibiliteitsanalyse: Gemiddelde totale kosten in 2012 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2010.....	54

Lijst van figuren

Figuur 1	Verdeling van de interne en externe kosten volgens regelgevingsdomein.....	9
Figuur 2	Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en ondernemingsgrootte.....	10
Figuur 3	Gemiddelde totale kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein.....	10
Figuur 4	Gemiddelde totale kosten in % van de omzet volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein.....	11
Figuur 5	Gemiddelde totale kosten per werknemer volgens gewest en regelgevingsdomein.....	11
Figuur 6	Gemiddelde interne kosten per werknemer volgens regelgevingsdomein en ondernemingsgrootte.....	12
Figuur 7	Mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving.....	14
Figuur 8	Kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein.....	16
Figuur 9	Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein.....	19
Figuur 10	Verdeling van de interne en externe kosten volgens regelgevingsdomein.....	24
Figuur 11	Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en activiteitensector.....	25
Figuur 12	Gemiddelde totale kosten in % van de omzet volgens regelgevingsdomein en activiteitensector.....	25
Figuur 13	Gemiddelde totale kosten volgens regelgevingsdomein en gewest.....	26
Figuur 14	Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving.....	28
Figuur 15	Kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein.....	29
Figuur 16	Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein.....	31
Figuur 17	Raming van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen met bijhorend betrouwbaarheidsinterval - Vergelijking.....	37
Figuur 18	Gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein - Vergelijking.....	38
Figuur 19	Gemiddelde kosten per werknemer, per gewest en per regelgevingsdomein - Vergelijking.....	39
Figuur 20	Kostenraming van de administratieve lasten voor de zelfstandigen en betrouwbaarheidsinterval van de resultaten - Vergelijking.....	42
Figuur 21	Gemiddelde kosten in % van de omzet volgens sector en regelgevingsdomein - Vergelijking.....	43
Figuur 22	Gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen - Vergelijking.....	44
Figuur 23	Gemiddelde kosten per gewest en per regelgevingsdomein - Vergelijking.....	45

1. Inleiding: 12 jaar ramen van de administratieve lasten

In 2001 heeft het Federaal Planbureau, op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV), een eerste enquête gehouden om de kosten te ramen van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die enquête werd vervolgens om de twee jaar gerealiseerd als aanvulling op de informatie afkomstig van de andere instrumenten die de administratieve lasten meten en om de impact van het vereenvoudigingsproces te evalueren. Dit rapport toont de resultaten die betrekking hebben op de administratieve kosten voor 2012.

De techniek voor het ramen van de kosten van de administratieve lasten is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000, 2002, 2004, 2006, 2008 en 2010¹. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van de administratieve lasten aan bod komt. Dit rapport presenteert de resultaten van de enquête die georganiseerd werd tussen 31 mei en 3 september 2013. Het heeft als doel de kwantitatieve en kwalitatieve trends te beschrijven, zonder de oorzaken ervan na te gaan. Dit rapport geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

Het eerste deel herhaalt in het kort welke methodologie wordt gebruikt om de omvang van de administratieve lasten te ramen en wat de beperkingen van die werkwijze zijn. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België voor het jaar 2000².

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête over de administratieve lasten van de ondernemingen voor het jaar 2012. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder geven de ondernemingen ook hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar. Een tweede onderdeel analyseert de kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en het volgende onderdeel behandelt kwaliteitsindicatoren van de contacten met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving. Het laatste deel toont de positie van de ondernemingen ten aanzien van vier recente vereenvoudigingsprojecten.

In het derde deel van dit rapport worden de resultaten van de enquête bij de zelfstandigen in België voorgesteld. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

Het vierde deel vergelijkt de resultaten van de zeven enquêtes die door het Federaal Planbureau werden georganiseerd. Na een korte inleiding wordt in een eerste onderdeel de vergelijking gemaakt van de resultaten 2000 tot 2012 voor de ondernemingen en een tweede onderdeel richt zich op de vergelijking van die resultaten voor de zelfstandigen. In het laatste deel worden de conclusies van de analyse besproken.

¹ De voornaamste cijferresultaten zijn beschikbaar in de databank Administratieve Lasten, die gedownload kan worden vanuit de rubriek Data van de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

² Planning Paper 92 'De administratieve lasten in België voor het jaar 2000' kan gedownload worden vanuit de rubriek Publicaties van de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

2. Methodologie

2.1. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) voert het Federaal Planbureau om de twee jaar een raming uit van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De eerste nationale enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en behandelde de administratieve lasten voor het jaar 2000. De tweede enquête, van 1 juni tot 31 augustus 2003, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2002. De derde enquête, van 1 juni tot 31 augustus 2005, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2004. De vierde enquête, van 1 juni tot 5 september 2007, gaat over de administratieve lasten voor 2006. De vijfde enquête, van 1 juni tot 7 september 2009, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2008. De zesde enquête, van 4 mei tot 6 september 2011, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2010. De zevende enquête, van 31 mei tot 3 september 2013, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2012. Voor alle enquêtes werd dezelfde methodologie angewend.

Een eerste belangrijke bemerking is dat de verkregen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en geen enkele indicatie geven over de administratieve lasten van de burgers. Bovendien omvat de enquête bij de ondernemingen slechts drie categorieën van administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. Voor de zelfstandigen³ zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die laatste vormen echter het leeuwendeel van de totale administratieve lasten die op ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moet worden opgemerkt dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen⁴. Ten slotte kan op basis van de enquête niet worden bepaald welke overheid aan de oorsprong ligt van de administratieve lasten (de Europese overheid, de federale overheid, de gewesten, de gemeenschappen...).

2.2. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête

Een enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om de totale kosten van de administratieve lasten te ramen. De resultaten van de enquête worden vervolgens geëxtrapoleerd over het geheel van de economie. Die werkwijze kent zowel voordelen als nadelen (tabel 1).

³ Rekening houdend met het feit dat zelfstandigen in deze studie gedefinieerd wordt als personen zonder werknemers, werd hun geen vragenlijst over tewerkstelling toegestuurd.

⁴ Bijlage 1 geeft toelichting bij de precieze inhoud van de administratieve lasten voor elk behandeld regelgevingsdomein.

Tabel 1 Voordelen en nadelen van een raming via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Men beschikt over voldoende antwoordtermijn om eventueel extra inlichtingen te kunnen inwinnen.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische steekproefmethoden zijn goed gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last.
De procedures kunnen worden gestandaardiseerd, wat de kosten van een terugkerende procedure vermindert.	Er kan een neiging zijn om de resultaten te overschatten omdat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door de overheid en lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Marginale administratieve vereenvoudigingen worden niet snel gedetecteerd omdat ondernemingen en zelfstandigen hun mening slechts aanpassen wanneer er grote wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen beduidend lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Er kunnen afwijkingen in de resultaten sluipen indien enkel die ondernemingen of zelfstandigen antwoorden die hun administratieve verplichtingen het efficiëntst vervullen of indien ondernemingen of zelfstandigen hun administratieve lasten overschatten om zo de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, de enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europa, de federale overheid, gewesten, gemeenschappen, de provincie of gemeenten).

Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en de lasten die voortkomen uit het dagelijks beheer van een onderneming. Zo is een accurate boekhouding noodzakelijk voor goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is dus mogelijk dat een onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding als een administratieve last beschouwd. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve uitgaven bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor redenen van goed bestuur, bepaalde informatie over hun activiteiten moeten blijven bijwerken. De aldus geraamde kosten van de administratieve lasten omvatten dus een vast deel waaraan de onderneming in ieder geval moet voldoen, ook zonder regelgeving.

Gelet op de hoger vermelde beperkingen, is de raming van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar moet die eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan men via die indicator te weten komen of de totale administratieve kosten dichterbij 2% dan bij 5% van het bbp liggen. Samengevat kunnen we dus stellen dat de verkregen resultaten, vooral die uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

2.3. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van het jaar 2012, zoals ze voorkomen in het gegevensbestand van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI)⁵.

De enquête behelst drie grote regelgevingsdomeinen: milieu, tewerkstelling en fiscaliteit.

Er werden hiervoor drie soorten vragenlijsten voorbereid:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu, aangezien een zelfstandige in deze studie per definitie geen werknemers heeft⁶.

2.4. De vragenlijsten

Voor elk van de drie regelgevingsdomeinen omvat elke vragenlijst twee grote luiken: een kwantitatief luik op basis waarvan een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt en een kwalitatief luik waarin de mening en de kennis van de ondernemingen en de zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komen. Een voorbeeld van een vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Het kwantitatieve luik omvat een reeks vragen en op basis van de antwoorden op die vragen kunnen de totale kosten van de administratieve verplichtingen worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het vervullen van de formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de uurloonkosten zoals die uit de enquête naar voren komen. De externe kosten omvatten de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen. De totale kosten in elke vragenlijst worden vervolgens opgeteld en geëxtrapoleerd over de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen⁷.

De kwalitatieve indicatoren zijn ingedeeld in twee categorieën: indicatoren voor de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren voor de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regelgeving. Voor beide categorieën is de vraagstelling dezelfde: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een aantal

⁵ De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie heeft in 2008 haar methodologie voor de samenstelling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen gewijzigd, wat een discontinuïteit veroorzaakt ten opzichte van de populatie uit de voorgaande enquêtes.

⁶ Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om zo de druk van de administratieve lasten voor het invullen van de enquête te beperken.

⁷ De verschillende stappen worden toegelicht in bijlage 2.

stellingen door één van de volgende mogelijkheden aan te kruisen: 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet akkoord', 'helemaal niet akkoord' of 'geen mening'.

Voor de kwaliteit van de regelgeving gaat het om de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Een volgende vraag aan de ondernemingen en zelfstandigen betrof hun perceptie over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar (2011 en 2012). Ten slotte werd gepeild naar hun mening over de recente vereenvoudigingsprojecten door een keuze te maken tussen 'U maakt er gebruik van en waardeert ze: veel/enigszins/helemaal niet' en 'U maakt er geen gebruik van'. De ondernemingen konden hun mening geven over vier projecten – elektronische facturatie, elektronische loonfiches, elektronische maaltijdcheques en elektronische attesten voor overheidsopdrachten – en de zelfstandigen konden 2 projecten beoordelen – elektronische facturatie en elektronische attesten voor overheidsopdrachten.

Er werd voorzien in twee antwoordmogelijkheden: een papieren versie terugsturen in de voorgefrankeerde enveloppe of elektronisch antwoorden via een hiervoor ontwikkelde website. Ongeveer 42% van de zelfstandigen en 63% van de ondernemingen koos voor de elektronische weg.

2.5. De steekproef

Op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie hebben niet minder dan 2 935 ondernemingen via de post één van de drie vragenlijsten ontvangen en kregen 4 278 zelfstandigen de vragenlijst over milieu of fiscaliteit.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in drie grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in twee activiteitscategorïeën (industrie en diensten). De steekproef bij de zelfstandigen werd onderverdeeld in vier activiteitscategorïeën (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie Belgische gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Het antwoordpercentage van de enquête ligt iets hoger dan bij de vorige bevraging⁸. Het globale antwoordpercentage op de enquêtes is 20,6% voor de ondernemingen en 12,5% voor de zelfstandigen.

⁸ Het antwoordpercentage bedroeg in 2000 15,3% voor de ondernemingen en 7,5% voor de zelfstandigen, terwijl het in 2002 respectievelijk 23,3% en 16,6% bedroeg, in 2004 19,4% en 12,3%, in 2006 17,0% en 10,4%, in 2008 20,0% en 10,6% en in 2010 17,8% en 10,5%.

3. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven

In dit deel worden de resultaten van de enquête voorgesteld die werd gehouden bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden geraamd en anderzijds een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de perceptie van de kwaliteit van de regelgeving en van de kwaliteit van contact met de bevoegde administratie.

3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

3.1.1. Beschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de ondernemingen worden hier gedefinieerd als de kosten van de procedures en de verplichtingen die wegen op de onderneming en die ze ofwel zelf vervullen ofwel aan een externe dienst uitbesteden om de regelgeving inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te leven. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming of de externe diensten nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook om de nodige formulieren in te vullen. Zo omvatten ze bijvoorbeeld de administratieve kosten voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag niet gezien worden als administratieve lasten. De uitgaven voor de aankoop van materieel of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kosten van de administratieve lasten zijn de interne en externe kosten samengeteld. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de uurloonkosten zoals die uit de enquête naar voren komen⁹. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

De totale kosten, voor elke enquête berekend als de som van de interne en de externe kosten, worden samengeteld om tot het totaal aan kosten van de administratieve lasten te komen. Die totale kosten (dus de som van de drie regelgevingsdomeinen) worden ten slotte geëxtrapoleerd over de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen in elke klasse van de steekproef (zie bijlage 2 voor meer informatie over het relatieve belang van elke klasse).

De resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de grootte van de ondernemingen (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet er rekening worden gehouden met het relatieve belang van elke grootteklasse in de populatie. In de loop van het jaar 2012 hadden 174 875 ondernemingen 1 tot 9 werknemers, 32 327 ondernemingen tussen 10 en 249 werknemers en 1 284 grote ondernemingen meer dan 249 werknemers.

⁹ De berekening gebeurt op basis van de eigen uurloonkosten per onderneming.

3.1.2. Resultaten

a. De totale kosten

De administratieve lasten veroorzaakt door de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu die wegen op de ondernemingen, worden in 2012 geraamd op 5,13 miljard euro, hetzij 1,37% van het bbp. Onderstaande tabel 2 geeft de opdeling van dat bedrag in interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten iets hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 52% en 48%.

Tabel 2 Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2012

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
208 486	Totale kosten	5,13	1,37
	(betrouwbaarheidsinterval)	(3,6-6,7)	(1,0-1,8)
	Interne kosten	2,67	0,71
	Externe kosten	2,46	0,65

De cijfers tussen haakjes geven het 90%-betrouwbaarheidsinterval van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de populatie van Belgische ondernemingen¹⁰, vormen de administratieve lasten voor die ondernemingen een belangrijk aandeel van de totale kosten: namelijk 54,3% tegenover 36,7% voor de middelgrote ondernemingen en 9,0% voor de grote ondernemingen.

Uit tabel 3 blijkt dat het aandeel van de interne kosten iets kleiner is dan dat van de externe kosten voor kleine ondernemingen. Het omgekeerde is echter waarneembaar voor de middelgrote en grote ondernemingen.

Tabel 3 Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten
In miljard euro en in %

Grootte	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	2,79	54,3	Interne kosten	1,39
			Externe kosten	1,40
Middelgroot	1,88	36,7	Interne kosten	0,96
			Externe kosten	0,92
Groot	0,46	9,0	Interne kosten	0,32
			Externe kosten	0,14
Totaal	5,13	100	Interne kosten	2,67
			Externe kosten	2,46

Als we de totale kosten opsplitsen per regelgevingsdomein (tabel 4), zien we dat de bepalingen in verband met de fiscale regelgeving het leeuwendeel van de administratieve lasten vormen. Die vaststelling is toe te schrijven aan de belangrijke plaats die dit soort van lasten inneemt voor kleine en middelgrote ondernemingen, terwijl voor grote ondernemingen de regelgeving inzake tewerkstelling de meeste administratieve lasten met zich meebrengt.

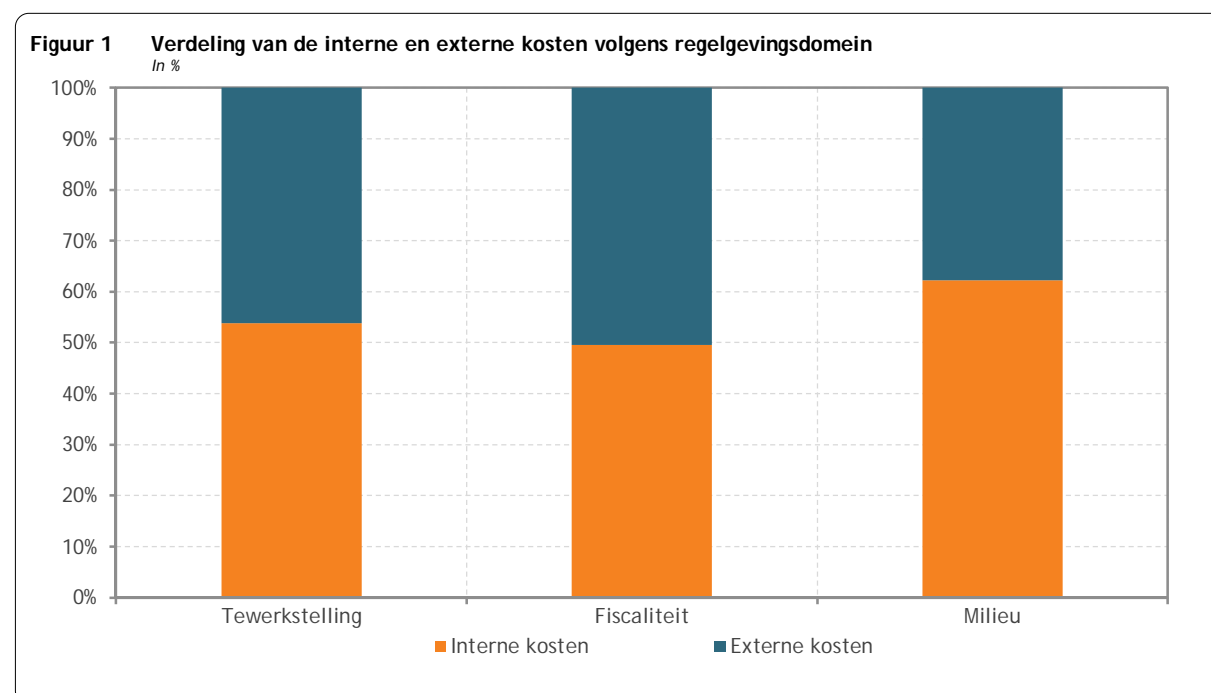
¹⁰ 84% van de Belgische ondernemingen zijn kleine onderneming, hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.

Tabel 4 Verdeling van de totale kosten per regelgeving

Soort regelgeving	In %
In % van de totale kosten	
Werkgelegenheid	36,8
Fiscaliteit	55,1
Milieu	8,0

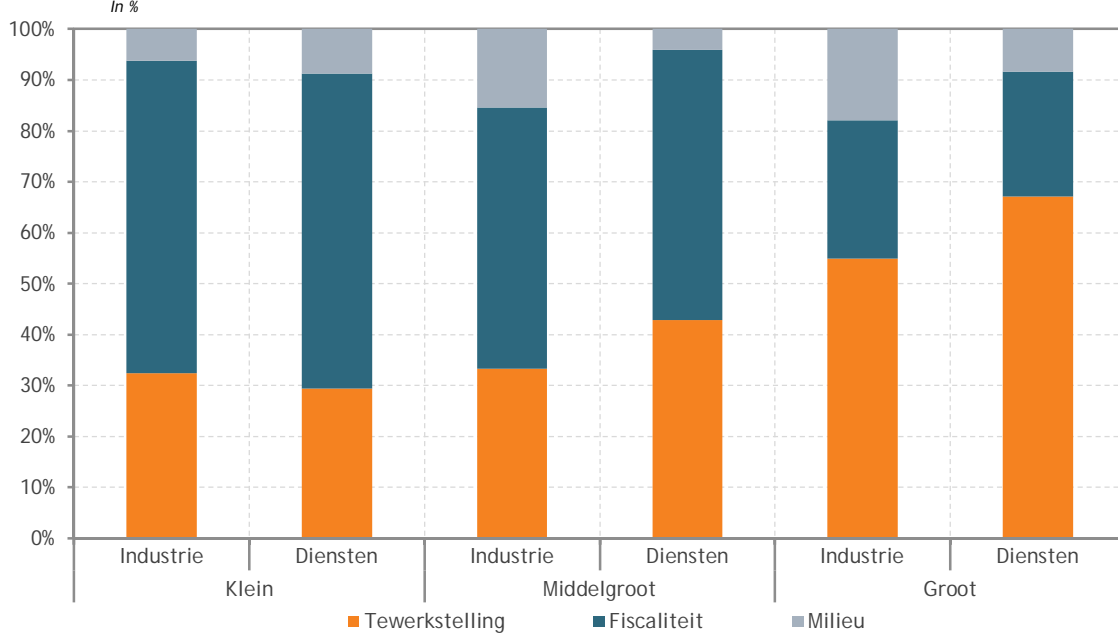
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Als we de totale kosten opsplitsen in interne en externe kosten per regelgevingsdomein (figuur 1), blijkt dat de interne kosten een groter aandeel hebben in de totale kosten dan de externe kosten in de regelgevingsdomeinen voor tewerkstelling en milieu. Dat is evenwel niet het geval voor de fiscale regelgeving, waarvoor de externe kosten iets hoger liggen (50,5%) dan de interne kosten.

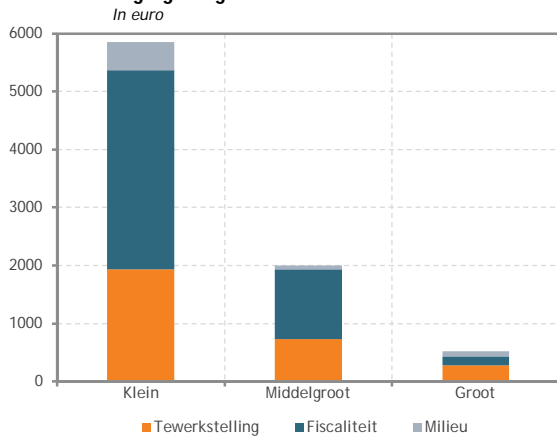

Figuur 2 toont het relatieve belang van elk regelgevingsdomein voor elke ondernemingsgrootte uit de steekproef. De fiscaliteit vormt het grootste onderdeel van de administratieve kosten voor de kleine en middelgrote ondernemingen, ongeacht de activiteitensector, terwijl tewerkstelling het grootste deel van de administratieve lasten voor haar rekening neemt in de grote ondernemingen binnen zowel de industrie als de dienstensector. Dat komt natuurlijk doordat administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van het aantal werknemers en grote ondernemingen meer mensen tewerkstellen. De milieuregelgeving zorgt relatief gezien voor de minste administratieve lasten, ongeacht de ondernemingsklasse. Algemeen beschouwd wegen de administratieve lasten inzake milieu voor de middelgrote en grote ondernemingen relatief meer door in de industrie dan in de dienstensector.

Figuur 2 Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en ondernemingsgrootte

Figuur 3 Gemiddelde totale kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein

Wanneer de gemiddelde totale kosten per werknemer bekeken worden volgens ondernemingsgrootte en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve lasten per werknemer het hoogst zijn voor kleine ondernemingen (<10 werknemers). Gelet op het feit dat een deel van de administratieve lasten niet gelinkt is met het aantal werknemers en aangezien het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve lasten per werknemer dalen met de grootte van de onderneming.

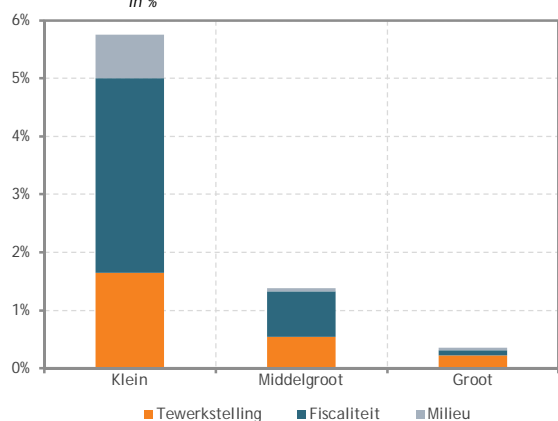
De fiscale regelgeving veroorzaakt de grootste administratieve lasten per werknemer, zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen, daarentegen, heeft de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel in de totale kosten per werknemer.

Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer te maken krijgen met administratieve lasten, wordt nog duidelijker wanneer de administratieve kosten per werknemer berekend worden per gewerkt uur in plaats van per gepresteerd jaar¹¹. De kosten van de administratieve lasten, zoals ze in de enquête worden aangegeven, zorgen voor bijkomende uurloonkosten van 3,05 euro voor de kleine

¹¹ Het gaat om een schatting die gebaseerd is op 1 920 gepresteerde uren per jaar en per werknemer.

ondernemingen, van 1,04 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,27 euro voor de grote ondernemingen.

Figuur 4 Gemiddelde totale kosten in % van de omzet volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein
In %

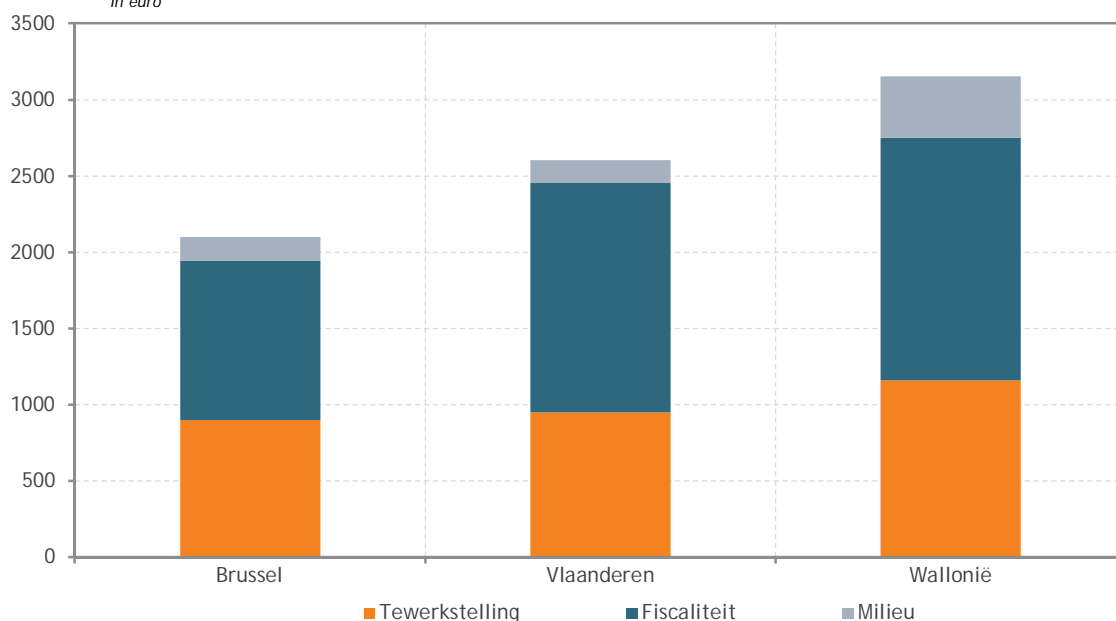
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier is er een snelle daling van het relatieve gewicht van de administratieve lasten met de ondernemingsgrootte.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, vormen de administratieve lasten in verband met tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de grote ondernemingen. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt de fiscale regelgeving het grootste aandeel van de totale administratieve kosten als percentage van de omzet.

De antwoorden van de ondernemingen kunnen ook per gewest opgedeeld worden, maar die resultaten moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden¹².

Figuur 5 Gemiddelde totale kosten per werknemer volgens gewest en regelgevingsdomein
In euro

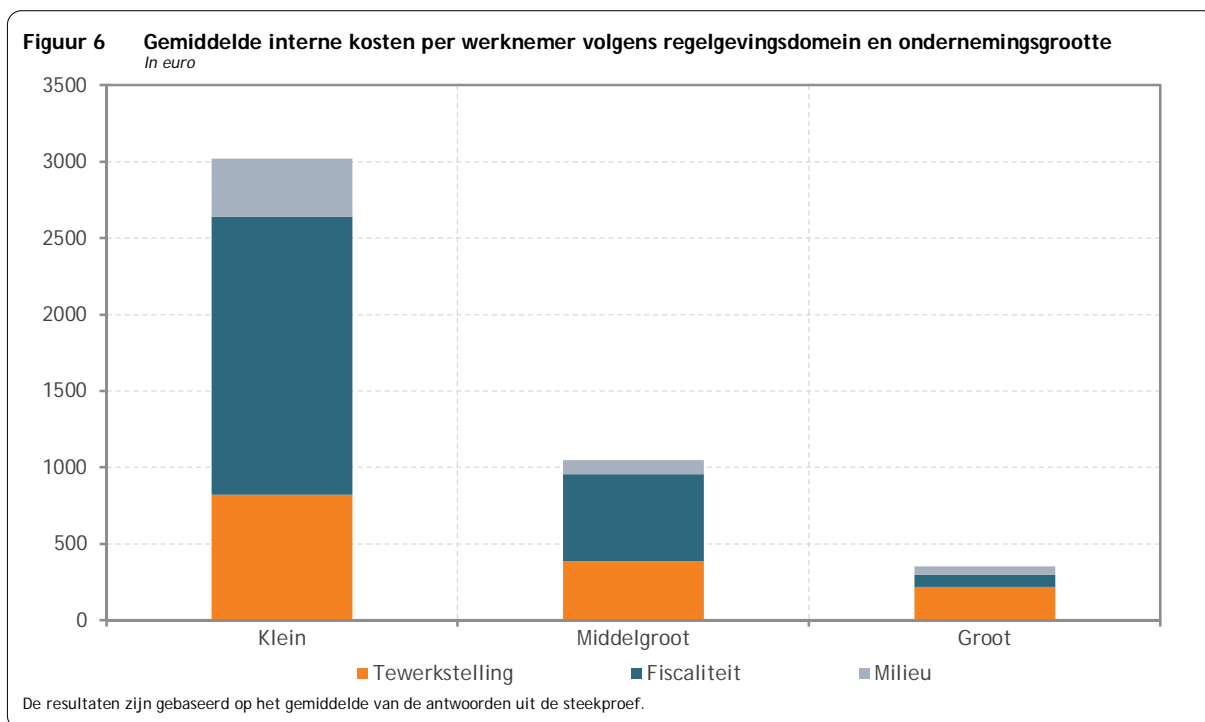

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

¹² De opsplitsing van de ondernemingen per gewest gebeurt op basis van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De meeste administratieve lasten worden immers ervaren waar de maatschappelijke zetel gevestigd is.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de drie gewesten en per regelgevingsdomein. Daaruit blijkt dat de ondernemingen uit het Waals Gewest menen de hoogste gemiddelde kosten per werknemer te hebben. Voor de Brusselse ondernemingen zouden de gemiddelde kosten per werknemer het laagst zijn. In de drie gewesten zorgt de fiscale regelgeving voor het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer. De administratieve bepalingen inzake milieu zorgen voor het kleinste aandeel in de totale kosten per werknemer.

b. De interne kosten

De interne kosten betreffen de loonkosten van het aantal uren die binnen de onderneming worden besteed aan het nakomen van de administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de gemiddelde interne kosten in euro per werknemer voor de verschillende regelgevingsdomeinen en per ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn duidelijk veel hoger voor de kleine ondernemingen dan voor de overige ondernemingen. Een deel van de administratieve lasten staat immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de activiteitsgraad, gemeten aan de hand van de omzet.

De fiscale regelgeving zorgt voor het grootste deel van de interne kosten per werknemer bij de kleine en middelgrote ondernemingen. Voor de grote ondernemingen is dat de tewerkstellingsregelgeving.

c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven die een onderneming besteedt aan externe diensten om haar administratieve verplichtingen na te komen. In tabel 5 worden de externe kosten voor de verschillende grootteklassen van ondernemingen weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde hebben de grote ondernemingen vanzelfsprekend de

hoogste externe kosten, maar als de kosten gemeten worden als percentage van de omzet, m.a.w. in relatieve waarde, wegen ze zwaarder op de kleine ondernemingen.

Tabel 5 Gemiddelde externe kosten volgens ondernemingsgrootte
In absolute waarde en als percentage van de omzet

	Klein	Middelgroot	Groot
Externe kosten in euro	8 524	34 800	109 127
Externe kosten als % van de omzet	3,42%	0,73%	0,11%
- Tewerkstelling	0,98%	0,27%	0,05%
- Fiscaliteit	1,85%	0,43%	0,05%
- Milieu	0,59%	0,02%	0,02%

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Er kan ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet per regelgevingsdomein. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen genereert de fiscale regelgeving de grootste externe kosten als percentage van de omzet, voor de grote ondernemingen is dat de tewerkstellingsregelgeving.

d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

In de enquête werd de ondernemingen ook naar hun mening gevraagd over de evolutie van de totale administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2011 en 2012). De resultaten worden voorgesteld in figuur 7.

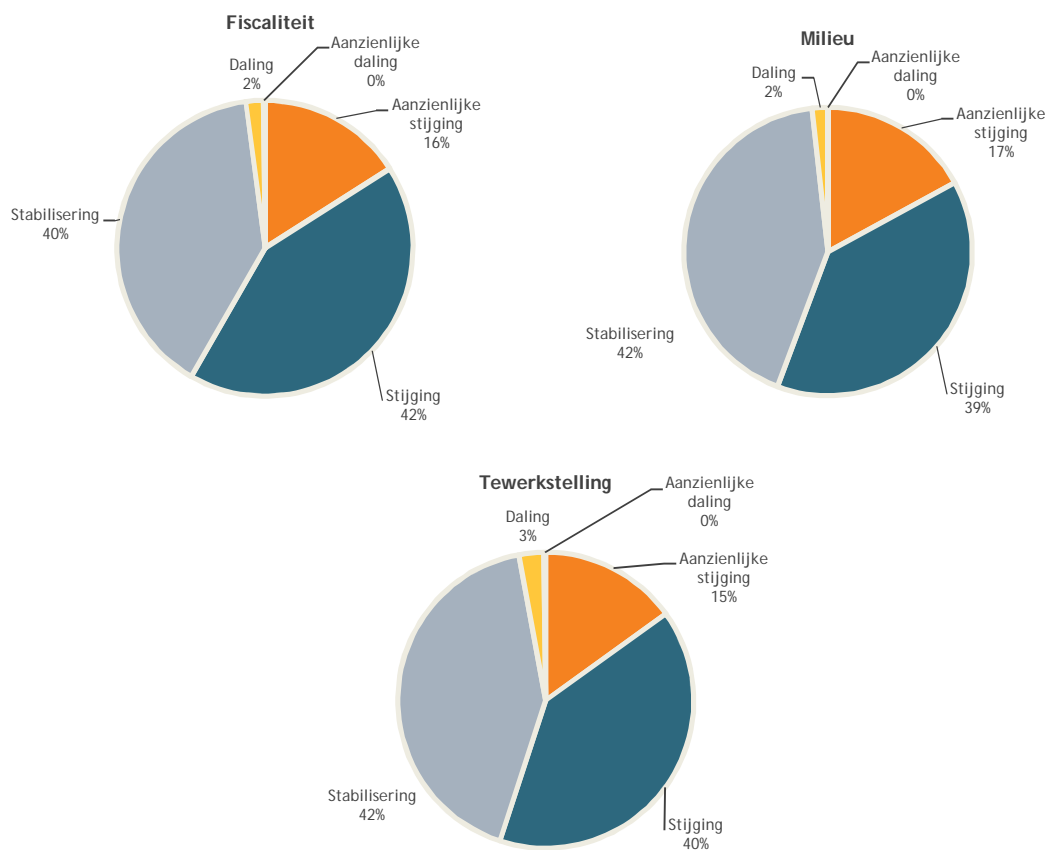
Onafhankelijk van de grootte, zijn heel weinig ondernemingen uit de steekproef van mening dat de administratieve kosten (aanzienlijk) gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Indien geen rekening gehouden wordt met de antwoordmogelijkheid 'geen mening', blijkt dat het percentage dat meent dat er een (aanzienlijke) daling is van de administratieve lasten 3% bedraagt voor de tewerkstellingsregelgeving en 2% voor de fiscale en milieuregelgevingen.

Het percentage ondernemingen die menen dat de lasten niet geëvolueerd zijn tijdens de afgelopen twee jaren is het hoogst voor de milieuregelgeving (43%), gevolgd door de tewerkstellingsregelgeving (42%) en de fiscale regelgeving (40%).

De meeste ondernemingen zijn dus van mening dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn tijdens de afgelopen twee jaren. Voor de fiscale regelgeving is het percentage met 58% veruit het hoogst, tegenover 56% voor milieu en 55% voor tewerkstelling.

Die resultaten verschillen weinig volgens ondernemingsgrootte, met uitzondering van de perceptie van de evolutie van de administratieve lasten binnen kleine ondernemingen. Die zijn namelijk meer geneigd (65%) dan de middelgrote (55%) en grote (57%) ondernemingen een (aanzienlijke) stijging van die lasten te ervaren.

Figuur 7 Mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving

Tabel 6 toont de mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten in de drie gewesten: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaams Gewest en Waals Gewest.

Tabel 6 Mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving en per gewest

	Werkgelegenheid			Fiscaliteit			Milieu		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	16%	14%	17%	24%	15%	14%	24%	15%	20%
Gestegen	39%	40%	41%	38%	41%	47%	35%	40%	38%
Ongewijzigd	41%	44%	37%	34%	42%	36%	41%	44%	41%
Gedaald	4%	2%	3%	3%	2%	2%	0%	2%	2%
Aanzienlijk gedaald	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%

Opmerking: bij de berekening van deze percentages werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord'.

Ongeacht het gewest ondervindt een groter aantal ondernemingen een (aanzienlijke) stijging van de administratieve lasten in de fiscale regelgeving: 62% van de Brusselse ondernemingen, 61% van de Waalse ondernemingen en 56% van de Vlaamse ondernemingen. Vervolgens ondervindt 59% van de Brusselse ondernemingen, 58% van de Waalse ondernemingen en 55% van de Vlaamse ondernemingen een (aanzienlijke) stijging van de administratieve lasten in de milieuregelgeving. Wat de regelgeving inzake tewerkstelling betreft, meent 58% van de Waalse ondernemingen, 55% van de Brusselse ondernemingen en 54% van de Vlaamse ondernemingen een stijging van de administratieve

lasten waar te nemen tijdens afgelopen twee jaren. De percentages van ondernemingen die een (aanzienlijke) stijging van die lasten ondervinden, ongeacht het beschouwde regelgevingsdomein, zijn dus het laagst voor de Vlaamse ondernemingen. Voor die laatste zijn ook de percentages van ondernemingen die een stagnering van de administratieve lasten ondervinden het laagst van de drie gewesten en voor de drie beschouwde regelgevingsdomeinen.

Enkel in Wallonië meent een klein aantal ondernemingen een aanzienlijke daling van de administratieve lasten vast te stellen voor tewerkstelling en fiscaliteit. Het betreft evenwel een zeer klein percentage van antwoorden (1%).

3.2. De kwaliteit van de regelgeving

3.2.1. Beschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten van het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de mening van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving op zich en over de kwaliteit van de contacten met de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Daartoe werden in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet eens' of 'volkomen oneens' waren met de stelling. 'Geen mening' was ook een antwoordmogelijkheid.

Ter herinnering vermelden we hier de stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving:

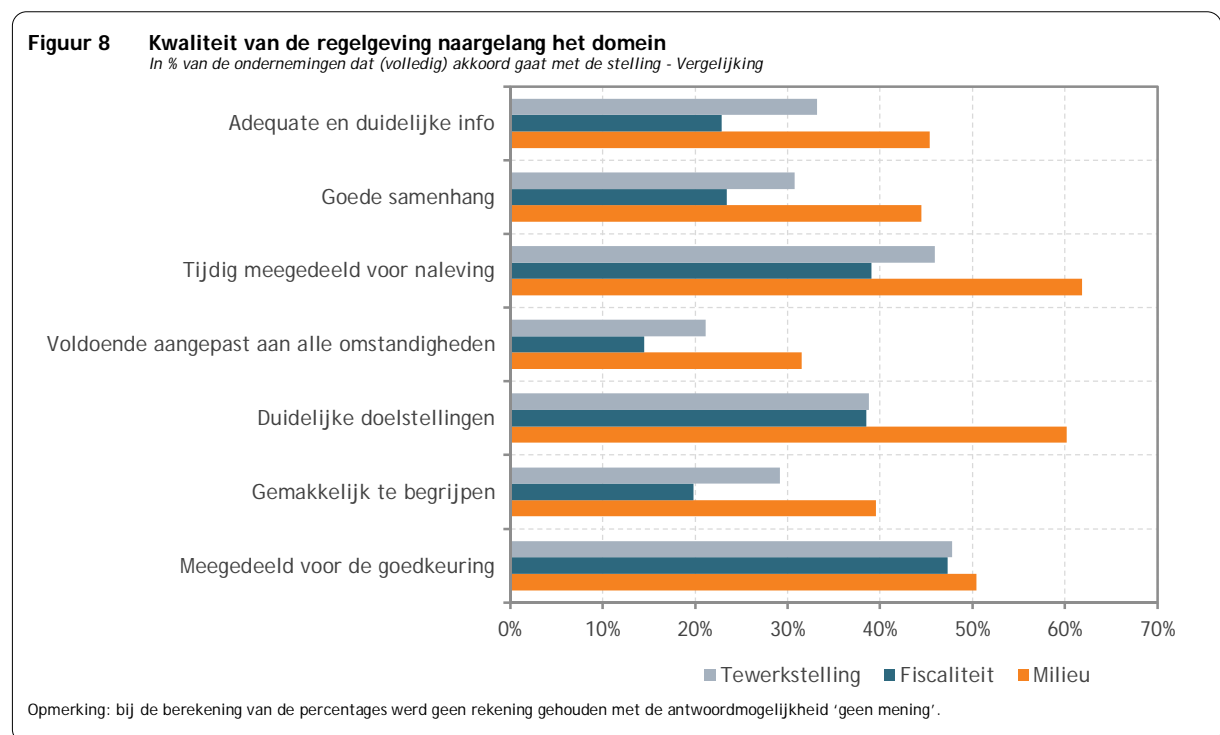
- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

3.2.2. Resultaten

Figuur 8 geeft een samenvatting van de resultaten. De ondernemingen gaan het meest akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet gaat het om de volgende stellingen: 'de regelgevingen worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming zodat ze kunnen worden nageleefd', 'ze worden meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd' en 'de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk'.

De belangrijkste bevinding die uit de antwoorden naar voren komt, is dat de regelgevingen onvoldoende zijn aangepast aan alle situaties, aangezien het kleinste percentage ondernemingen de desbetreffende stelling positief beoordeelde voor alle drie de regelgevingsdomeinen. Het tweede punt van kritiek op de regelgeving betreft moeilijkheden bij het begrijpen ervan, ongeacht het beschouwde domein. Het gebrek aan coherentie tussen de regelgevingen vormt een derde pijnpunt voor zowel tewerkstelling als fiscaliteit en milieu.

Globaal genomen lijkt de kwaliteit van de milieuregelgeving het hoogst, aangezien ze het vaakst positief werd beoordeeld en lijkt die van de fiscale regelgeving het meest problematisch, daar dat domein het slechtst scoorde voor alle stellingen.

De meningen over de kwaliteit van de regelgeving verschillen nauwelijks naargelang de grootte van de onderneming. De enige uitzondering betreft de stelling 'ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie' in het domein tewerkstelling, met de beste score voor grote ondernemingen (53%) maar een merkbaar lagere score voor kleine en middelgrote ondernemingen (26% voor elk van beide categorieën).

Bij de kleine ondernemingen wordt de stelling omtrent de duidelijkheid van de doelstellingen in het milieudomein het vaakst bevestigd (59%) en die omtrent de aanpassing aan alle omstandigheden in het fiscaal domein het minst vaak (17%). Die laatste stelling scoort ook het zwakst bij de middelgrote (13%) en grote (15%) ondernemingen. De middelgrote (63%) alsook de grote (65%) ondernemingen geven aan dat de milieuregelgeving tijdig wordt meegedeeld.

De verdeling van de meningen van de ondernemingen per gewest wijst op een grote overeenkomst tussen de gewesten, die zich het meest tevreden tonen over de milieuregelgeving. Het gaat in Vlaanderen vooral om de tijdige mededeling (67%) en in het Brussel Gewest en Wallonië om de

duidelijkheid van de doelstellingen in de milieuregelgeving (respectievelijk 68% en 59%). Tussen Wallonië en Vlaanderen enerzijds en het Brussels Gewest anderzijds zijn de meningen echter verdeeld wat betreft de meest problematische regelgeving. Zowel de Vlaamse als de Waalse ondernemingen gaan het minst akkoord met de stellingen voor de het fiscale domein, met in het bijzonder slechts respectievelijk 17% en 8% die van mening is dat de regelgeving voldoende is aangepast aan alle situaties. De Brusselse ondernemingen tonen zich het minst eens met de stellingen voor de tewerkstellingsregelgeving. Geen enkele Brusselse onderneming gaat (volledig of eerder) akkoord met de stellingen 'Ze zijn gemakkelijk te begrijpen' en 'Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden' binnen dat regelgevingsdomein.

3.3. De kwaliteit van de administratie

3.3.1. Beschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werd de mening van de ondernemingen gevraagd over de kwaliteit van hun contacten met de administraties die belast zijn met de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu. Op basis hiervan werden ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet akkoord' of 'volkomen oneens'. Ze konden ook de mogelijkheid 'geen mening' aankruisen.

Ter herinnering, de volgende stellingen werden daaromtrent geformuleerd:

- Het is gemakkelijk te achterhalen tot welke dienst men zich moet wenden.
- De bevoegde diensten zijn gemakkelijk te contacteren.
- De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De Administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

3.3.2. Resultaten

Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de ondernemingen doorgaans duidelijk meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf (figuur 9). In de milieuregelgeving lijkt de kwaliteit van de contacten met de administratie het hoogst, aangezien voor dat domein de meeste stellingen bevestigd worden door de ondernemingen. De kwaliteit van de contacten met de administratie lijkt het meest problematisch voor de tewerkstellingsregelgeving, waarvoor 5 van de 7 stellingen de laagste score krijgen van alle drie de onderzochte regelgevingsdomeinen.

De meeste ondernemingen vinden dat de door de administratie verstrekte informatie aan hun behoeften voldoet, in het bijzonder voor de milieuregelgeving – 75% van de ondernemingen is het

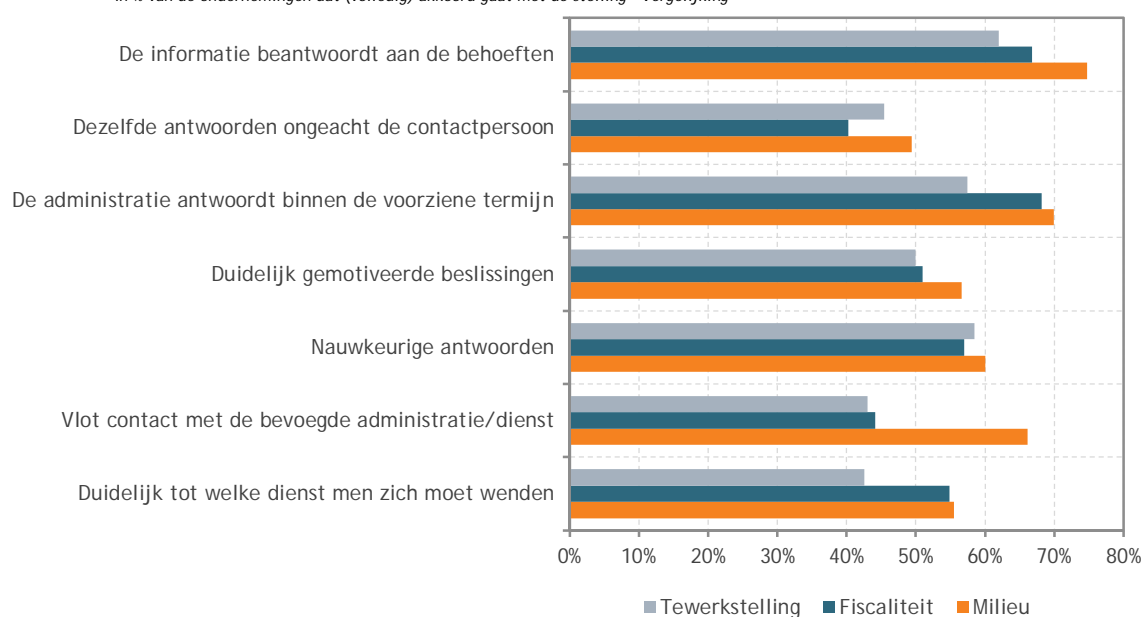
(volledig) eens met de stelling, tegenover 67% voor de fiscale regelgeving en 62% voor de tewerkstellingsregelgeving – en dat de antwoorden binnen de voorziene termijn worden gegeven, vooral voor de milieuregelgeving (70%) maar ook wat betreft fiscaliteit (68%) en tewerkstelling (57%).

De ondernemingen tonen zich echter kritischer ten aanzien van de stelling dat de antwoorden steeds dezelfde zijn ongeacht de contactpersoon, met de laagste scores voor de fiscale (40%) en de milieuregelgeving (40%). Problematisch blijken ook het gemakkelijk kunnen achterhalen tot welke dienst men zich moet richten voor de tewerkstelling (43%) en het gemakkelijk kunnen contacteren van de bevoegde dienst voor de fiscaliteit (44%).

Algemeen genomen stijgt de tevredenheid van de ondernemingen over het contact met de administratie volgens ondernemingsgrootte, met uitzondering van de milieuregelgeving, met meer bevestigingen door de kleine ondernemingen dan door de middelgrote ondernemingen voor 5 van de 7 stellingen. Ongeacht de grootte van de onderneming, hebben de meeste bevestigende antwoorden betrekking op de milieuregelgeving, in het bijzonder voor de stellingen omtrent de kwaliteit van de door de administratie geboden antwoorden. De kleine ondernemingen zijn het minder eens met de stellingen over het gemakkelijk achterhalen van de bevoegde dienst voor domein 'tewerkstelling', met slechts 27% dat die stelling (volledig) bevestigt. Wat de fiscale regelgeving betreft, gaan de middelgrote ondernemingen het minst akkoord gaat met de stelling dat de bevoegde dienst gemakkelijk gecontacteerd kan worden (36% is het (volledig) eens) en de grote ondernemingen het minst met de stelling dat de antwoorden steeds dezelfde zijn ongeacht de contactpersoon (39% is het (volledig) eens).

Op regionaal niveau zijn de Vlaamse ondernemingen duidelijk het meest tevreden over het contact met de administratie, vooral wat betreft fiscaliteit en milieu, twee domeinen waarvoor de Vlaamse ondernemingen de hoogste score geven van de drie gewesten voor 5 van de 7 stellingen. In Vlaanderen is het hoogst aantal ondernemingen het (volledig) eens met de stelling dat de verkregen antwoorden beantwoorden aan de behoeften voor het milieudomein (77%) en het laagst aantal het (volledig) eens met de stelling dat de antwoorden steeds dezelfde zijn ongeacht de contactpersoon voor de domeinen fiscaliteit en tewerkstelling (16%). In Wallonië gaat de beste score naar dezelfde stelling als in Vlaanderen (76% gaat (volledig) akkoord) en de slechtste score naar de stelling dat de bevoegde dienst gemakkelijk gecontacteerd kan worden voor het domein tewerkstelling (28% gaat (volledig) akkoord). De Brusselse ondernemingen gaan het vaakst akkoord met dezelfde stelling als de Vlaamse en Waalse ondernemingen, maar dan voor het fiscale domein (77% gaat (volledig) akkoord), en het minst vaak met de stelling dat de bevoegde dienst gemakkelijk gecontacteerd kan worden voor het tewerkstellingsdomein (25% gaat (volledig) akkoord).

Figuur 9 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein
In % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

3.4. Waardering van de recente vereenvoudigingsprojecten

De ondernemingen werden tevens bevraagd over hun gebruik en waardering van de vier recente vereenvoudigingsprojecten:

- elektronische facturatie;
- elektronische loonfiches;
- elektronische maaltijdcheques;
- elektronische attesten voor overheidsopdrachten.

Voor elk van die projecten werd gevraagd of de onderneming er al dan niet gebruik van maakt en, zo ja, hoe ze het project waardeert. Daarbij kon de onderneming kiezen tussen de mogelijkheden 'veel', 'enigszins' en 'helemaal niet'.

Aangezien het een particuliere activiteit betreft, is het logisch dat de elektronische attesten voor overheidsopdrachten het minst vaak worden gebruikt (slechts door 22% van alle ondernemingen). Als wijdst verspreid project, wordt elektronische facturatie het frequentst gebruikt, ongeacht de ondernemingsgrootte (tabel 7).

Tabel 7 Gebruik van de vier recente vereenvoudigingen volgens ondernemingsgrootte
In % van het aantal antwoorden

	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Elektronische facturatie	49,8	41,6	49,0	60,4
Elektronische loonfiches	39,0	34,3	35,2	50,3
Elektronische maaltijdcheques	29,0	17,9	28,0	42,9
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	21,7	19,1	22,5	23,4

Tabel 7 geeft blijk van een schaafeffect in het gebruik van de voorgestelde vereenvoudigingen, aangezien de grote ondernemingen er verhoudingsgewijs meer gebruik van maken dan de middelgrote ondernemingen, die dat op hun beurt weer meer doen dan de kleine ondernemingen.

Die hiërarchie op nationaal niveau geldt ook binnen elk van de drie gewesten. De Brusselse ondernemingen maken verhoudingsgewijs het meest gebruik van elk van de vier voorgestelde vereenvoudigingen, gevolgd door de Waalse ondernemingen voor de elektronische facturatie en maaltijdcheques en door de Vlaamse ondernemingen voor de elektronische maaltijdcheques en attesten voor overheidsopdrachten.

De waardering door de ondernemingen die gebruik maken van de vereenvoudigingsprojecten varieert volgens project. De elektronische facturatie wordt het vaakst gewaardeerd als enigszins of veel (87%), gevolgd door de elektronische maaltijdcheques (78%) die tevens het vaakst gewaardeerd wordt als veel. Anderzijds worden de elektronische attesten voor overheidsopdrachten helemaal niet gewaardeerd door 31% van de ondernemingen die er gebruik van maken.

Tabel 8 Waardering van de vier recente vereenvoudigingen
In % van het aantal ondernemingen die er gebruik van maken

	Veel	Enigszins	Helemaal niet
Elektronische facturatie	34,6	52,2	13,1
Elektronische loonfiches	47,8	28,9	23,2
Elektronische maaltijdcheques	50,3	27,2	22,5
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	20,0	48,8	31,2

Er is eveneens een schaafeffect zichtbaar in de waardering die de ondernemingen toekennen aan de voorgelegde vereenvoudigingen (zie tabel 9). Grotere ondernemingen geven de hoogste waardering, terwijl de kleine ondernemingen de laagste geven. Ongeacht de ondernemingsgrootte, krijgt de elektronische facturatie de meeste positieve beoordelingen (veel of enigszins). De vereenvoudiging die het meest als zeer gunstig (veel) werd gewaardeerd, zijn de elektronische loonfiches bij de kleine (25%) en grote (72%) ondernemingen en de elektronische maaltijdcheques bij de middelgrote ondernemingen (48%). Ongeacht de ondernemingsgrootte, worden de elektronische attesten voor overheidsopdrachten helemaal niet gewaardeerd door 45% van de kleine, 35% van de middelgrote en 14% van de grote ondernemingen die ervan gebruik maken.

Tabel 9 Waardering van de vier recente vereenvoudigingen volgens ondernemingsgrootte
In % van het aantal ondernemingen die er gebruik van maken

	Veel	Enigszins	Helemaal niet
Klein			
Elektronische facturatie	22,2	56,9	20,8
Elektronische loonfiches	25,4	42,4	32,2
Elektronische maaltijdcheques	9,7	51,6	38,7
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	15,2	39,4	45,5
Gemiddelde			
Elektronische facturatie	28,9	53,7	17,4
Elektronische loonfiches	40,2	27,6	32,2
Elektronische maaltijdcheques	47,8	21,7	30,4
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	14,5	50,9	34,5
Groot			
Elektronische facturatie	51,0	46,9	2,1
Elektronische loonfiches	72,0	20,7	7,3
Elektronische maaltijdcheques	71,0	21,7	7,2
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	32,4	54,1	13,5

Op het regionaal niveau, ongeacht het gewest, worden de elektronische attesten voor overheidsopdrachten helemaal niet gewaardeerd door de grote ondernemingen die er gebruik van maken. De gewesten verschillen echter wel van mening over de meer gewaardeerde vereenvoudigingen. Zo wordt in Vlaanderen de elektronische facturatie door het hoogst aantal ondernemingen enigszins of veel gewaardeerd (91%) en worden de elektronische maaltijdcheques door het hoogst aantal ondernemingen veel gewaardeerd (51%). In Wallonië worden de elektronische maaltijdcheques door het hoogst aantal ondernemingen gewaardeerd (enigszins of veel voor 81% van de ondernemingen die er gebruik van maken) en is die waardering het hoogst (veel voor 54% van de ondernemingen die er gebruik van maken). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de elektronische facturatie door het hoogst aantal enigszins of veel gewaardeerd (86%) en krijgen de elektronische loonfiches van het hoogst aantal ondernemingen de beoordeling 'veel' (57%).

3.5. Besluit

Uit de enquête, en dus volgens de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2012 oplopen tot 5,10 miljard euro, of 1,37% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De omvang van de interne kosten is groter dan die van de externe kosten voor de middelgrote en grote ondernemingen, terwijl het omgekeerde wordt waargenomen voor de kleine ondernemingen.

Van de drie beschouwde regelgevingsdomeinen, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de totale administratieve kosten en de milieuregelgeving het kleinste deel.

De kleine ondernemingen hebben ook ruimschoots de hoogste gemiddelde kosten van de administratieve lasten per werknemer en als percentage van de omzet. Het hoofdbestanddeel zijn de kosten van administratieve formaliteiten inzake fiscaliteit. Bij de middelgrote ondernemingen vloeit het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer ook voort uit de fiscale regelgeving. Bij de

grote ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer voornamelijk het gevolg van de administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling.

De ondernemingen van het Waals Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben en de Brusselse ondernemingen verklaren dat ze de laagste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In de drie gewesten genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer en de milieuregelgeving het kleinste deel.

Ongeacht de activiteitensector en de ondernemingsgrootte, vinden de ondernemingen doorgaans dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Het aandeel van de ondernemingen dat vindt dat de administratieve lasten (fors) gestegen zijn, is veruit het hoogst voor de fiscale regelgeving. Dat laatste wordt bevestigd door de resultaten per gewest, met in ieder gewest de hoogste percentages voor de fiscale regelgeving. De percentages van ondernemingen die een (aanzienlijke) stijging van die lasten ondervinden, ongeacht het beschouwde regelgevingsdomein, zijn dus het laagst voor Vlaanderen.

Op kwalitatief niveau lijken de ondernemingen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf.

De ondernemingen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen. Ze zijn het meest kritisch over het feit dat regelgeving onvoldoende is aangepast aan de omstandigheden, over de moeilijk verstaanbare fiscale regelgeving en, ten slotte, over het gebrek aan coherentie tussen de regelgevingen onderling. Globaal genomen blijkt de kwaliteit van de milieuregelgeving de hoogste en die van de fiscale regelgeving de laagste.

Wat het contact met de administratie betreft, meent de meerderheid van de ondernemingen dat de door de administratie geleverde informatie beantwoordt aan de behoefte, vooral in het milieudomein, en dat de antwoorden binnen voorziene termijn worden verstrekt, opnieuw vooral in het milieudomein. De ondernemingen tonen zich echter kritischer ten aanzien van de stelling dat de antwoorden steeds dezelfde zijn ongeacht de contactpersoon, met de laagste scores voor de fiscaliteit. Problematisch blijken ook het gemakkelijk kunnen achterhalen tot welke dienst men zich moet richten voor de tewerkstelling en het gemakkelijk kunnen contacteren van de bevoegde dienst voor de fiscaliteit.

Wat de vier vereenvoudigingen betreft, wordt het meest gebruikt gemaakt van de elektronische facturatie en het minst van de elektronische attesten voor overheidsopdrachten. Er speelt een schaaffect in het gebruik en de waardering van de vereenvoudiging: verhoudingsgewijs waarderen de kleine ondernemingen de voorgestelde vereenvoudigingen minder dan de middelgrote ondernemingen, die dat op hun beurt minder doen dan de grote ondernemingen. De hoogst gewaardeerde vereenvoudiging betreft elektronische facturatie, gevolgd door de maaltijdcheques. De elektronische attesten voor overheidsopdrachten worden het minst gewaardeerd door de ondernemingen die er gebruik van maken.

4. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête die plaatsvond bij een representatief deel van de Belgische zelfstandigen werd een raming gemaakt van hun administratieve lasten in 2012. Er is opnieuw een opsplitsing gemaakt met een kwantitatief luik, waarin de kosten van de administratieve lasten aan bod komen, en een kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving, over de contacten met de bevoegde administratie en over de recente vereenvoudigingsprojecten besproken worden.

4.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

4.1.1. Beschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de zelfstandigen worden in deze studie omschreven als de totale kosten gekoppeld aan de procedures en verplichtingen die de zelfstandigen zelf voor hun rekening nemen of uitbesteden aan externe diensten, om al hun administratieve verplichtingen op het vlak van fiscale en milieuregelgevingen te vervullen. De kosten van administratieve lasten bij de zelfstandigen worden op dezelfde manier berekend en gedefinieerd als bij de ondernemingen, met het verschil dat het bij de ondernemingen om drie regelgevingsdomeinen gaat (fiscaliteit, milieu en tewerkstelling) en bij de zelfstandigen om slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet nakomen.

4.1.2. Resultaten

a. De totale kosten

Tabel 10 geeft de resultaten van de raming van de totale kosten van de administratieve lasten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor de zelfstandigen in België, alsook de opsplitsing van de totale kosten in interne en externe kosten. Op basis van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2012 geraamd op 1,23 miljard euro, of 0,33% van het bbp. Die totale kosten zijn voor 51% interne kosten en voor 49% externe kosten.

Tabel 10 Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2012

Aantal zelfstandigen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
408 450	Totale kosten	1,23	0,33
	(betrouwbaarheidsinterval)	(1,0-1,5)	(0,3-0,4)
	Interne kosten	0,63	0,17
	Externe kosten	0,60	0,16

De cijfers tussen haakjes geven het 90%-betrouwbaarheidsinterval van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dat betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal zelfstandigen in de dienstensector¹³, neemt deze sector ook het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten voor zijn rekening (69%). De zelfstandige landbouwers betalen 16% van het totaal aan administratieve kosten en 12% valt ten laste van de zelfstandigen uit de bouwsector. De zelfstandigen uit de industriële sector, ten slotte, dragen slechts 3% van de totale administratieve lasten, aangezien zij de kleinste groep zijn in de zelfstandigenpopulatie.

Tabel 11 Verdeling van de totale kosten per sector en per type kosten

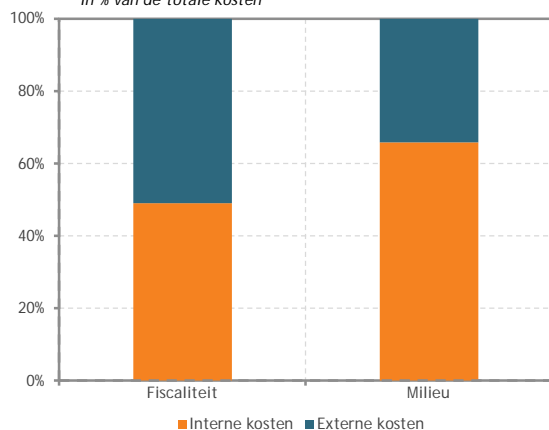
Sector	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale kosten	Soort kosten	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,19	15,6	Interne kosten	0,10
			Externe kosten	0,09
Industrie	0,04	3,4	Interne kosten	0,02
			Externe kosten	0,02
Bouwnijverheid	0,15	12,3	Interne kosten	0,08
			Externe kosten	0,07
Diensten	0,84	68,6	Interne kosten	0,43
			Externe kosten	0,41

De opsplitsing van de totale kosten naargelang het regelgevingsdomein (tabel 12) toont duidelijk dat de administratieve lasten die voortvloeien uit de fiscale regelgeving veel zwaarder zijn dan die als gevolg van de milieuregelgeving. Die laatste vertegenwoordigen slechts 14% van de totale kosten van de administratieve procedures.

Tabel 12 Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein
In %

Regelgeving	In % van de totale kosten
Fiscaliteit	86
Milieu	14

Figuur 10 Verdeling van de interne en externe kosten volgens regelgevingsdomein
In % van de totale kosten

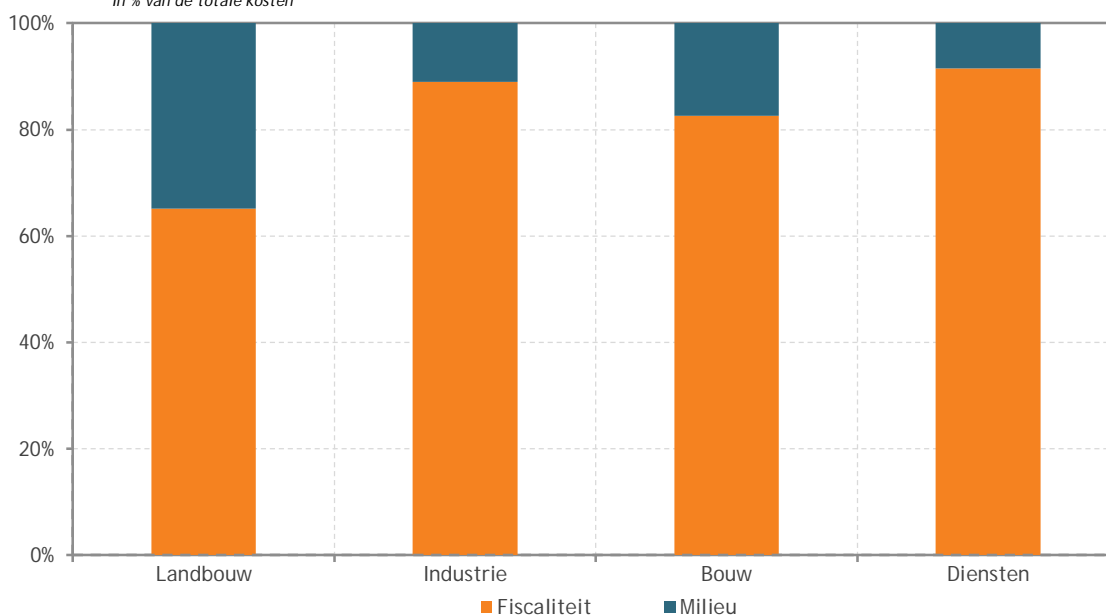
De verdeling van de totale kosten in interne en externe kosten volgens regelgevingsdomein (figuur 10) wijst op een verschil naargelang het beschouwde domein. Binnen de fiscaliteit vertegenwoordigen de kosten van de externe diensten die nodig zijn om te voldoen aan de administratieve vereisten meer dan de helft (51%) van de totale kosten, terwijl voor het milieudomein het aandeel van de interne kosten in de totale kosten (66%) veel groter is dan dat van de externe kosten.

¹³ 76% van de totale populatie bevindt zich in de dienstensector, 11% in de bouwsector, 9% in de landbouwsector en 4% in de industrie.

Figuur 11 toont het relatieve belang van de twee regelgevingsdomeinen voor elke klasse uit de steekproef. De administratieve lasten voor de fiscale regelgeving zijn duidelijk groter dan de administratieve kosten die gegenereerd worden bij het naleven van de milieuregelgeving. Dat geldt voor alle sectoren. In de landbouw liggen de kosten van de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving echter veel hoger dan in de andere sectoren: 35% van de totale kosten voor de landbouwsector, tegenover 17% voor de bouwnijverheid, 11% voor de industrie 8% voor de diensten.

Figuur 11 Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en activiteitensector

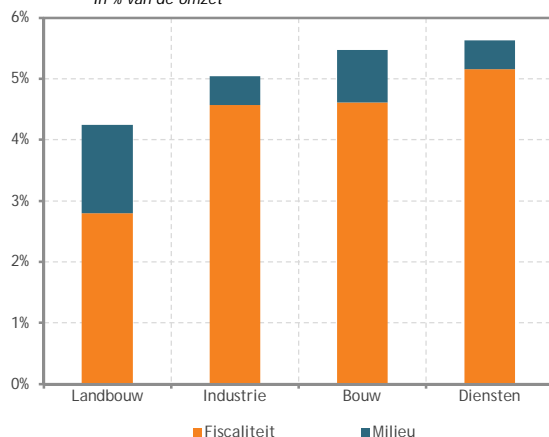
In % van de totale kosten

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Figuur 12 Gemiddelde totale kosten in % van de omzet volgens regelgevingsdomein en activiteitensector

In % van de omzet

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

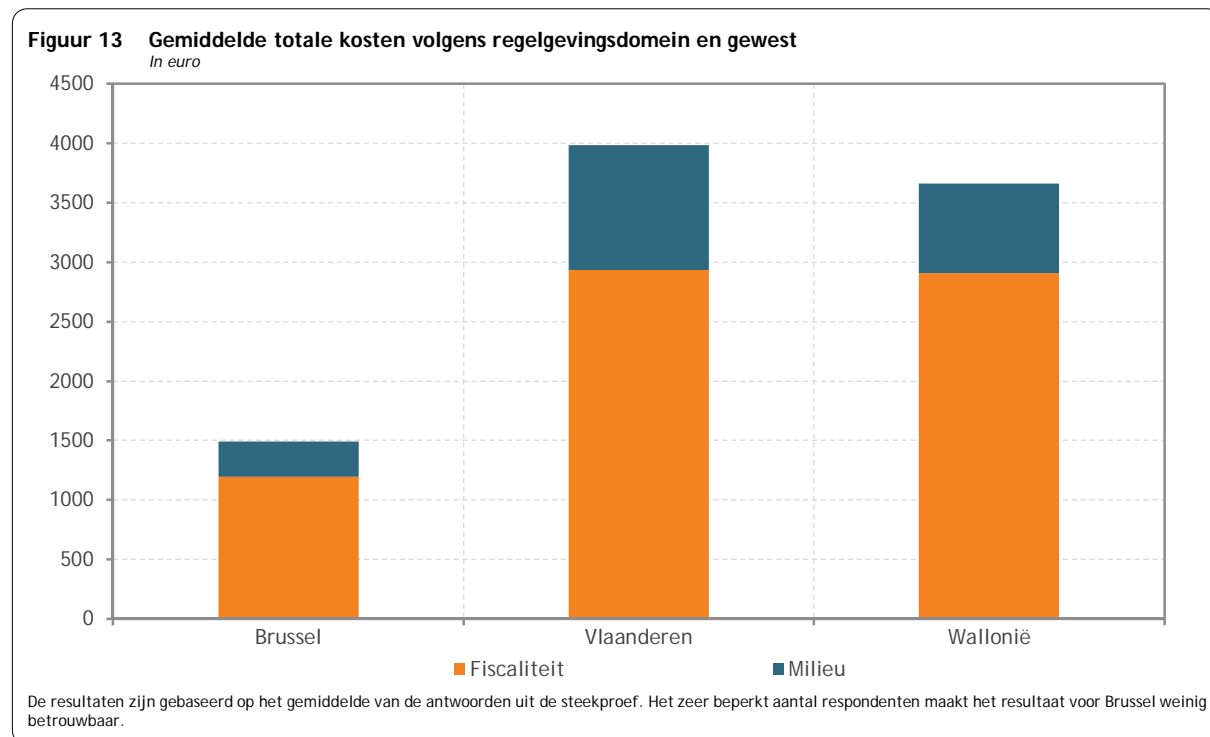
De zelfstandigen uit de landbouw hebben de laagste gemiddelde kosten, gemeten in percentage van de omzet (figuur 12). Die kosten zijn voornamelijk een gevolg van de fiscale administratieve lasten. Maar dat overwicht is nog groter bij de zelfstandigen uit de andere sectoren.

De zelfstandigen uit de dienstensector hebben de hoogste gemiddelde kosten in percentage van de omzet.

Voor de ondernemingen werd een gemiddelde kostprijs per werknemer

berekend en voorgesteld in figuur 3. Uit de berekening blijkt dat bij een kleine onderneming de gemiddelde kosten per werknemer 5 852 euro bedragen. De gemiddelde kosten per werknemer stemmen overeen met de gemiddelde totale kosten bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. Die gemiddelde kosten liggen lager dan die van de kleine ondernemingen voor alle categorieën behalve de landbouwers. Ze bedragen 5 271 euro voor de zelfstandigen uit de

landbouw, tegenover 3 369 euro voor de zelfstandigen uit de bouw, 2 700 euro voor de zelfstandigen uit de dienstensector en 2 678 euro voor de zelfstandigen uit de industrie.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per gewest en per domein van regelgeving. Het is duidelijk dat de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kostprijs dragen, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en, ten slotte, de Brusselse zelfstandigen. Er moet opgemerkt worden dat het zeer beperkt aantal antwoorden van de zelfstandigen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de raming van de kosten van de administratieve lasten weinig betrouwbaar maakt.

In de drie gewesten worden de gemiddelde kosten voornamelijk veroorzaakt door de fiscale regelgeving.

b. De interne kosten

Net zoals voor de bedrijven betreffen de interne kosten de kosten van het aantal uren die de zelfstandige besteedt aan het vervullen van de administratieve verplichtingen.

Tabel 13 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven van de zelfstandigen gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de landbouwsector, van op afstand gevolgd door de zelfstandigen uit de bouwsector. Als de interne kosten bekeken worden in percentage van de omzet, zijn ze het hoogst in de dienstensector en het laagst in de landbouwsector.

Tabel 13 Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving
In absolute waarde (euro) en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouwnijverheid	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	2 744	1 416	1 708	1 384
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	2,27%	2,81%	2,69%	3,51%
- Fiscaliteit	1,45%	2,60%	2,38%	3,24%
- Milieu	0,82%	0,21%	0,30%	0,27%

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Uit de verdeling van de interne kosten per domein van regelgeving blijkt dat de fiscale regelgeving een groot aandeel heeft in de gemiddelde interne kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet. Opvallend is wel dat voor de zelfstandigen uit de landbouwsector de milieuregelgeving een groter aandeel vormt in de gemiddelde totale kosten dan in de overige sectoren.

c. De externe kosten

Zoals reeds gezegd, geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die een zelfstandige inschakelt om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 14 worden de gemiddelde externe kosten weergegeven volgens de activiteitensector van de zelfstandigen en per regelgevingsdomein, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In absolute waarde dragen de zelfstandigen uit de landbouwsector de hoogste gemiddelde kosten en die uit de industrie de laagste. In percentage van de omzet geldt echter het tegenovergestelde: de zelfstandigen uit de bouwnijverheid dragen de hoogste gemiddelde kosten en die uit de landbouwsector de laagste.

Wanneer dieper ingegaan wordt op de verdeling van de externe kosten per domein van regelgeving, blijkt duidelijk dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet en dat geldt voor alle activiteitensectoren. De externe kosten als gevolg van de milieuregelgeving, in percentage van de omzet, zijn vrij hoog voor de zelfstandigen uit de landbouwsector en de bouwnijverheid.

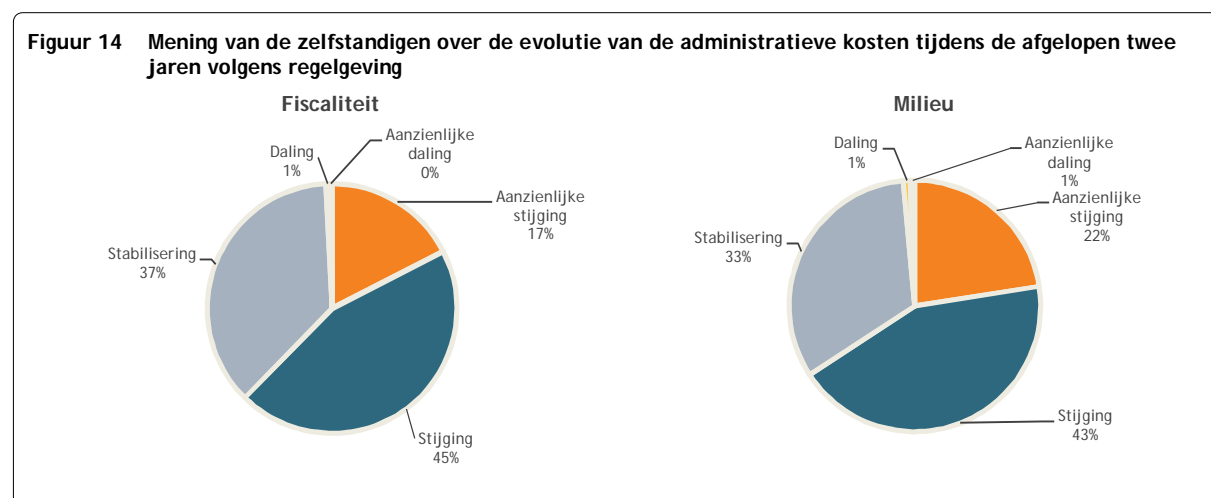
Tabel 14 Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving
In absolute waarde (euro) en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouwnijverheid	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	2 527	1 262	1 661	1 316
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	1,98%	2,23%	2,79%	2,12%
- Fiscaliteit	1,35%	1,97%	2,23%	1,91%
- Milieu	0,63%	0,27%	0,56%	0,21%

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

De zelfstandigen werd in de enquête ook gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de voorbije twee jaar (2011 en 2012).

Figuur 14 geeft aan dat slechts weinig zelfstandigen vinden dat de administratieve lasten (aanzienlijk) gedaald zijn. Voor de fiscale regelgeving is amper 1% die mening toegedaan en wat het milieu betreft, gaat het om 1,5%. Een grote meerderheid (66%) meent dat de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving (sterk) gestegen zijn en 62% denkt dat over de fiscale lasten. Die cijfers zijn hoger dan wat opgetekend werd bij de ondernemingen voor dezelfde domeinen (respectievelijk 56% en 58%).

Op regionaal niveau en abstractie makend van de resultaten voor Brussel, die door het zeer beperkt aantal respondenten niet als betrouwbaar beschouwd kunnen worden, lijken er weinig verschillen te bestaan in de perceptie van de evolutie van de administratieve kosten gedurende de afgelopen twee jaren (zie tabel 15).

In Vlaanderen ondervindt 67% van de zelfstandigen een (aanzienlijke) stijging van de administratieve lasten voor de milieuregelgeving, tegenover 62% voor de fiscaliteit. In het Waals gewest zijn die percentages vrij vergelijkbaar, met respectievelijk 64% en 63%.

Tabel 15 Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de afgelopen twee jaren volgens regelgeving en gewest

	Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel*	Vlaanderen	Wallonië	Brussel*	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	17%	21%	26%	38%	16%	20%
Gestegen	67%	46%	38%	25%	46%	43%
Ongewijzigd	17%	32%	36%	38%	37%	37%
Gedaald	0%	1%	1%	0%	1%	0%
Aanzienlijk gedaald	0%	1%	0%	0%	0%	0%

Opmerking: bij de berekening van deze percentages werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord'.

* Weinig betrouwbare cijfers gelet op het gering aantal antwoorden.

Ongeacht het gewest, ondervinden zeer weinig zelfstandigen een (aanzienlijke) daling van de administratieve lasten voor het milieu- of fiscale domein.

4.2. De kwaliteit van de regelgeving

4.2.1. Beschrijving

De kwaliteit van de regelgeving werd geëvalueerd op basis van dezelfde indicatoren als voor de ondernemingen. De zelfstandigen moesten voor de volgende stellingen dus een keuze maken gaande van 'volledig akkoord' tot 'volkomen oneens':

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

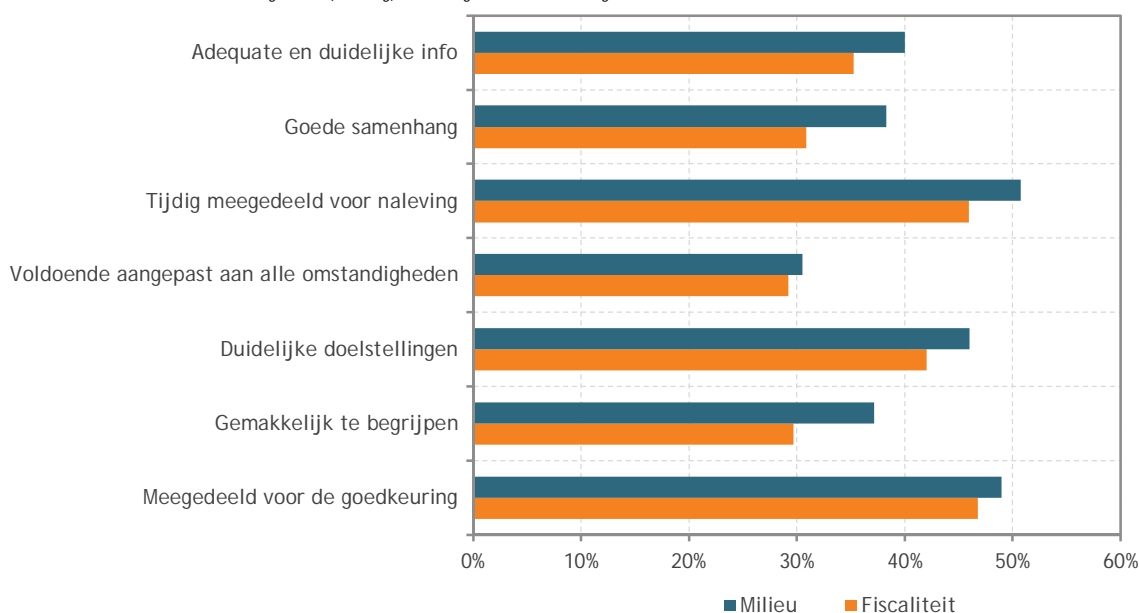
4.2.2. Resultaten

Net zoals de ondernemingen lijken de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de milieuregelgeving dan over de kwaliteit van de fiscale regelgeving (figuur 15). Het percentage van zelfstandigen die het (volledig) eens zijn met de stellingen voor het milieudomein is echter kleiner dan dat percentage bij de ondernemingen. Voor de fiscaliteit geldt dan weer het omgekeerde.

Net als de ondernemingen, zijn de zelfstandigen het meest positief over de bekendmaking van de regelgeving (tijdig meegedeeld, vóór de goedkeuring en duidelijkheid van de doelstellingen).

Figuur 15 Kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein

In % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: bij de berekening van de percentages werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening'.

Omgekeerd benadrukken de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, duidelijk het gebrek aan soepelheid van de regelgevingen, ongeacht het beschouwde domein. Het gemakkelijk begrijpen blijkt tevens problematisch voor de fiscaliteit.

Op regionaal niveau en abstractie makend van de resultaten voor Brussel, die door het zeer beperkt aantal respondenten niet als betrouwbaar beschouwd kunnen worden, gaan de Vlaamse zelfstandigen iets vaker (volledig) akkoord met de stellingen dan de Waalse zelfstandigen. Dat is het geval voor alle stellingen in het milieudomein en voor 5 van de 7 stellingen in het fiscale domein. De stellingen waarmee procentueel meer Waalse dan Vlaamse zelfstandigen het (volledig) eens zijn betreffen de duidelijkheid van de doelstellingen en de voorziening van adequate en duidelijke informatie.

4.3. De kwaliteit van de administratie

4.3.1. Beschrijving

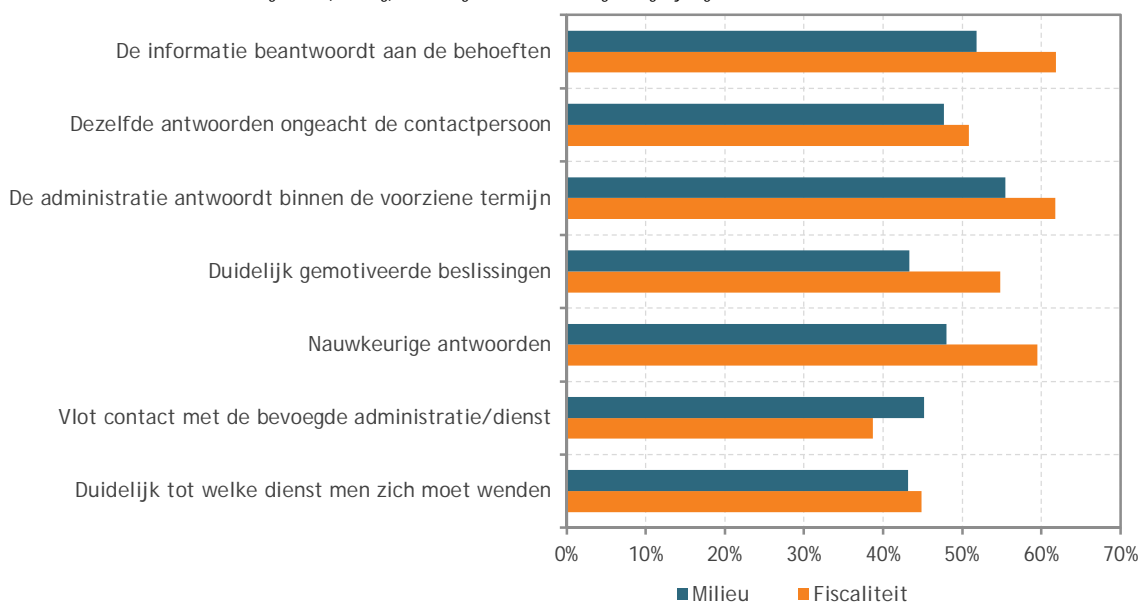
Net zoals de ondernemingen werden ook de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van het contact met de bevoegde administratie voor de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van 'volledig akkoord' tot 'volkomen oneens' voor de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te achterhalen tot welke dienst men zich moet wenden.
- De bevoegde diensten zijn gemakkelijk te contacteren.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

4.3.2. Resultaten

Figuur 16 toont dat de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden zijn over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving zelf. De zelfstandigen geven lagere scores dan de bedrijven voor alle stellingen in de milieuregelgeving en voor het merendeel van de stellingen (4 van de 7) in de fiscale regelgeving.

Figuur 16 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein
In % van de zelfstandigen die (volledig) akkoord gaan met de stelling - Vergelijking

Opmerking: bij de berekening van de percentages werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening'.

Met uitzondering van de stelling omtrent het gemakkelijk contacteren van de bevoegde dienst, hebben de zelfstandigen een gunstiger oordeel over de fiscale regelgeving dan over de milieuregelgeving. Ongeacht het regelgevingsdomein zijn de zelfstandigen het meest tevreden over het respecteren van de voorziene termijn en het feit dat de informatie beantwoordt aan de behoeften. Daar tegenover worden de slechtste scores opgetekend voor het gemakkelijk contacteren van de bevoegde dienst, gevolgd door de duidelijke motiveringen van de administratieve beslissingen en het gemakkelijk achterhalen welke dienst te contacteren wat betreft de fiscaliteit.

Uit de analyse van de resultaten per gewest blijkt dat de mening van de Vlaamse en Waalse zelfstandigen veel gelijkenissen vertoont. Niettemin geven de Vlaamse zelfstandigen systematisch hogere scores voor zowel het fiscale als het milieudomein dan hun Waalse tegenhangers. Door het beperkt aantal antwoorden van de Brusselse zelfstandigen, is een geloofwaardige interpretatie van hun resultaten weinig zinvol.

4.4. Waardering van de recente vereenvoudigingsprojecten

De zelfstandigen werden, net zoals de ondernemingen, eveneens bevraagd over hun gebruik en waardering van de recente vereenvoudigingsprojecten. Aan de zelfstandigen werden slechts twee projecten voorgelegd die geen verband houden met tewerkstelling:

- elektronische facturatie;
- elektronische attesten voor overheidsopdrachten.

Net als de ondernemingen werd ook aan de zelfstandigen gevraagd of ze er al dan niet gebruik van maken en, zo ja, hoe ze het project waarderen. Daarbij kon de zelfstandige kiezen tussen de mogelijkheden 'veel', 'enigszins' en 'helemaal niet'.

Volledig in lijn met de ondernemingen, maken de zelfstandigen meer gebruik van elektronische facturatie dan van de elektronische attesten voor overheidsopdrachten. Hoewel het percentage dat gebruik maakt van elektronische facturatie kleiner is voor zelfstandigen dan voor kleine ondernemingen (respectievelijk 36% en 42%), geldt het tegenovergestelde voor de elektronische attesten voor overheidsopdrachten (respectievelijk 28% en 19%). Met name de zelfstandigen uit de primaire sector maken meer gebruik van de elektronische vereenvoudigingen, gevolgd door de zelfstandigen uit de dienstensector.

Tabel 16 Gebruik van de vier recente vereenvoudigingen door de zelfstandigen volgens activiteitensector
In % van het aantal antwoorden

	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouwnijverheid	Diensten
Elektronische facturatie	36,0	41,6	28,2	27,8	34,9
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	28,0	34,9	13,2	23,3	27,6

De waardering door de zelfstandigen die gebruik maken van de vereenvoudigingen is gunstiger voor de elektronische facturatie dan voor de elektronische attesten voor overheidsopdrachten, met respectievelijk 68% en 57% van de zelfstandigen die de beoordeling 'enigszins' of 'veel' gaven. Ten opzichte van de kleine ondernemingen is die score lager voor de elektronische facturatie maar hoger voor elektronische attesten, daar slechts 55% van de kleine ondernemingen die vereenvoudiging enigszins of veel waardeert (zie tabel 9).

Tabel 17 Waardering van de twee recente vereenvoudigingen
In % van het aantal zelfstandigen die er gebruik van maken

	Veel	Enigszins	Helemaal niet
Elektronische facturatie	19,1	49,1	31,8
Elektronische attesten voor overheidsopdrachten	13,1	43,8	43,1

Elektronische facturatie is de vereenvoudiging die het meest gewaardeerd wordt door de zelfstandigen uit de dienstensector (73% geeft de waardering enigszins of veel) en het minst door de zelfstandigen uit de bouwnijverheid (50% geeft de waardering enigszins of veel).

De elektronische attesten voor overheidsopdrachten krijgen de hoogste waardering van de zelfstandigen uit de landbouwsector (16% 'veel' en 48% 'enigszins') en de laagste waardering van de zelfstandigen uit de industrie (0% 'veel' en 30% 'enigszins').

Op regionaal niveau en abstractie makend van de resultaten voor Brussel, die door het zeer beperkt aantal respondenten niet als betrouwbaar beschouwd kunnen worden, is de waardering van de twee stellingen door de Vlaamse en de Waalse zelfstandigen vergelijkbaar: de elektronische facturatie wordt gunstiger beoordeeld. Voor de twee stellingen geven de Vlaamse zelfstandigen een hogere waardering dan de Waalse zelfstandigen: 28% van de Vlaamse zelfstandigen waarderen de elektronische facturatie helemaal niet, tegenover 36% van de Waalse zelfstandigen en 37% van de Vlaamse zelfstandigen waarderen de elektronische attesten voor overheidsopdrachten helemaal niet, tegenover 56% van de Waalse ondernemingen.

4.5. Besluit

Uit de enquête blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische zelfstandigen in 2012 oplopen tot 1,23 miljard euro of 0,33% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. De fiscale regelgeving genereert het grootste deel van de totale administratieve kosten, ongeacht de activiteitensector en het gewest. De gemiddelde kosten (in euro) voor de zelfstandigen, ongeacht de activiteitensector, zijn lager dan de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen. Uitgedrukt in percentage van de omzet, zijn de gemiddelde kosten het laagst voor de zelfstandigen uit de landbouwsector en het hoogst voor de zelfstandigen uit de dienstensector. De Vlaamse zelfstandigen stellen dat ze de hoogste gemiddelde kosten hebben, gevolgd door de Waalse en, ten slotte, de Brusselse zelfstandigen.

Ongeacht de activiteitensector, het gewest en het regelgevingsdomein, vindt de grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Verhoudingsgewijs zijn er echter meer zelfstandigen die dat vinden voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving. Bovendien is de perceptie dat de administratieve lasten in die beide domeinen over de afgelopen twee jaren zijn gestegen sterker aanwezig bij de zelfstandigen dan bij de ondernemingen.

Net als de ondernemingen, lijken de zelfstandigen algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving zelf. Globaal genomen tonen de zelfstandigen zich meer tevreden over de milieuregelgeving dan over de fiscale regelgeving. Net zoals de ondernemingen, zijn de zelfstandigen vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen, maar benadrukken ze het gebrek aan flexibiliteit van zowel de fiscale als de milieuregelgeving en het feit dat de fiscale regelgeving moeilijk te begrijpen is. Op regionaal niveau lijken de Vlaamse zelfstandigen het meest tevreden over de kwaliteit van de regelgeving, ongeacht het domein.

Over de contacten met de administratie zijn de zelfstandigen iets minder tevreden dan de ondernemingen. Globaal genomen is hun waardering van de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie gunstiger voor de fiscaliteit dan voor het milieudomein. De zelfstandigen zijn bijzonder tevreden over het feit dat de antwoorden binnen de voorziene termijn worden verstrekt en dat ze beantwoorden aan de behoeften. De voornaamste kritiek slaat op het feit dat de bevoegde diensten niet altijd gemakkelijk te contacteren zijn. Uit de analyse van de resultaten per gewest blijkt dat de mening van de Vlaamse en Waalse zelfstandigen veel gelijkenissen vertoont. Niettemin geven de Vlaamse zelfstandigen systematisch hogere scores voor zowel het fiscale als het milieudomein dan hun Waalse tegenhangers.

Wat de twee voorgelegde vereenvoudigingen betreft, maken de zelfstandigen, net als de ondernemingen meer gebruik van elektronische facturatie dan van de elektronische attesten voor overheidsopdrachten. Hoewel het percentage dat gebruik maakt van elektronische facturatie kleiner is voor zelfstandigen dan voor kleine ondernemingen, geldt het tegenovergestelde voor de elektronische attesten voor overheidsopdrachten.

De waardering door de zelfstandigen die gebruik maken van de vereenvoudigingen is gunstiger voor de elektronische facturatie dan voor de elektronische attesten voor overheidsopdrachten. Ten opzichte

van de kleine ondernemingen is die waarderingsgraad lager voor de elektronische facturatie maar hoger voor elektronische attesten. De elektronische facturatie wordt het meest gewaardeerd door de zelfstandigen uit de dienstensector en het minst door de zelfstandigen uit de bouwnijverheid. Op regionaal niveau worden de elektronische vereenvoudigingen verhoudingsgewijs het meest geapprecieerd door de Vlaamse zelfstandigen.

5. Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000 en 2012

Dit deel is gewijd aan de vergelijking van de resultaten van de zeven enquêtes van het Federaal Planbureau die achtereenvolgens peilden naar de administratieve lasten van de jaren 2000, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010 en 2012¹⁴. Door de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen moeten de cijfers en de trends in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Na een korte inleiding wordt een deel gewijd aan de vergelijking van de resultaten voor de ondernemingen. In een tweede deel wordt die vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

5.1. Inleiding

De enquête van 2013 is identiek aan de voorgaande enquêtes, met uitzondering van het kwalitatieve luik, dat in de loop der tijd werd aangepast aan de lopende projecten ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging. Enkel de vragen over hoe ondernemingen en zelfstandigen de evolutie van de administratieve lasten over de afgelopen twee jaren ervaren en over de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met hun bevoegde administraties komen in de zeven enquêtes aan bod en kunnen aan een vergelijking worden onderworpen.

De bevragingmethode is telkens dezelfde: een vragenlijst wordt per post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef die door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie werd geselecteerd. Antwoorden kan per post met de bijgevoegde, voorgefrankeerde briefomslag of elektronisch via de website (www.enquetes.be) die het Federaal Planbureau speciaal hiervoor ontwikkeld heeft. De website is enkel toegankelijk met een identificatie (login) en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden zijn.

Tabel 18 geeft een overzicht van het responspercentage van de zeven uitgevoerde enquêtes. Voor de laatste bevraging is de respons iets groter dan voor de voorgaande, zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen. De tabel toont eveneens een duidelijke toename van het aantal ondernemingen en zelfstandigen dat gebruik maakt van het internet sinds de eerste enquête voor het jaar 2000.

¹⁴ De resultaten van de verschillende enquêtes werden gepubliceerd in de vorm van Planning Papers die gratis gedownload kunnen worden op de site van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

Tabel 18 Percentage van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef die de enquête beantwoord hebben -
Vergelijking
In %

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Ondernemingen	15,3	23,3	19,4	17,0	20,0	17,8	20,6
- elektronisch	17,0	24,0	44,0	40,2	60,2	60,6	62,8
Zelfstandigen	7,5	16,6	12,3	10,4	10,6	10,5	12,5
- elektronisch	15,0	13,0	31,0	21,7	44,2	37,6	41,7

De administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen zijn voor de zeven enquêtes volgens dezelfde methode berekend. De gemiddelde kosten per klasse zijn eerst geëxtrapoleerd over de huidige populatie en de uitkomsten daarvan zijn opgeteld om tot de totale kosten van de administratieve lasten te komen. Tussen 2010 en 2012 is de populatie van de ondernemingen gedaald met 2,1%, terwijl die van de zelfstandigen is gestegen met 1,2%, zoals blijkt uit tabel 19. Een onderzoek naar de gevoeligheid van de resultaten is uitgevoerd door de gemiddelde kosten van de enquête 2012 te extrapoleren naar de populatie van 2010. Dat onderzoek staat vermeld in bijlage 3.

Tabel 19 Populatie van de ondernemingen en zelfstandigen - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Ondernemingen	205 476	203 170	199 008	203 795	202 323	212 921	208 486
Zelfstandigen	459 744	403 578	442 368	410 366	403 519	403 703	408 450

Bron: Ramingen gemaakt door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie ten behoeve van de enquête over de administratieve lasten.

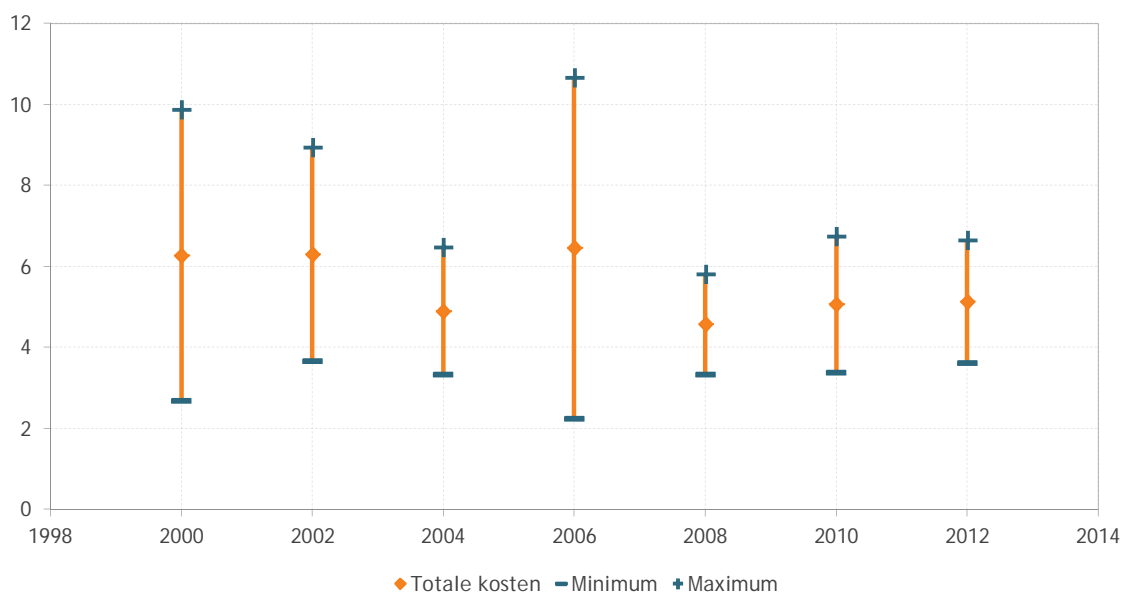
5.2. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

5.2.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Zoals blijkt uit figuur 17 zijn de administratieve lasten, na een toename met 11% tussen 2008 en 2010, opnieuw gestegen met 1,3% tussen 2010 en 2012. Tussen 2000 en 2012 zijn de administratieve lasten in absolute waarde afgenomen met 18%. Sinds de daling in 2006, zijn de extreme waarden van het 90%-betrouwbaarheidsinterval van die raming fors gekrompen, wat wijst op een duidelijke verbetering van de statistische betrouwbaarheid van de raming.

Het relatieve gewicht van de administratieve lasten, berekend als de totale kosten in procent van het nominale bbp van het overeenstemmende jaar, is tussen 2010 en 2012 zeer licht gedaald met 0,06 procentpunt. Sinds 2000 zijn die kosten met 1,19 procentpunt afgenomen, van 2,55% van het bbp tot 1,36% van het bbp.

Figuur 17 Raming van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen met bijhorend betrouwbaarheidsinterval - Vergelijking
In miljard euro

Tussen 2010 en 2012 kan de stijging van de totale administratieve lasten integraal worden verklaard door de toename van de externe kosten, aangezien de interne kosten lichtjes zijn gedaald, zoals blijkt uit tabel 20.

Tabel 20 Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Totale kosten in miljard euro	6,28	6,31	4,91	6,46	4,58	5,07	5,13
Totale kosten in % van het bbp	2,55	2,41	1,73	2,05	1,33	1,43	1,37
- Interne kosten in miljard euro	3,36	4,33	2,70	4,11	2,36	2,71	2,67
- Externe kosten in miljard euro	2,92	1,98	2,21	2,35	2,22	2,36	2,46

Zoals blijkt uit tabel 21, vormen de administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen nog steeds het grootste deel van de totale kosten van de administratieve verplichtingen, maar minder uitgesproken dan bij de bevraging van 2000, hoewel dat deel is gestegen ten opzichte van de vorige enquête. Het aandeel van de totale kosten van de administratieve lasten voor rekening van de middelgrote en grote ondernemingen daalt ten opzichte van de vorige bevraging.

Tabel 21 Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens de ondernemingsgrootte - Vergelijking
In %

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Klein	69,3	53,4	47,0	56,2	48,8	50,7	54,3
Middelgroot	26,6	32,8	43,0	39,4	38,0	39,6	36,7
Groot	4,2	13,9	10,0	4,5	13,1	9,7	9,0

In absolute bedragen, dalen de administratieve lasten tussen 2010 en 2012 voor tewerkstelling en milieu en stijgen ze voor fiscaliteit, met als gevolg een gewijzigde verdeling van de totale kosten tussen de drie domeinen (zie tabel 22). Het aandeel van de totale kosten van de aan de tewerkstelling

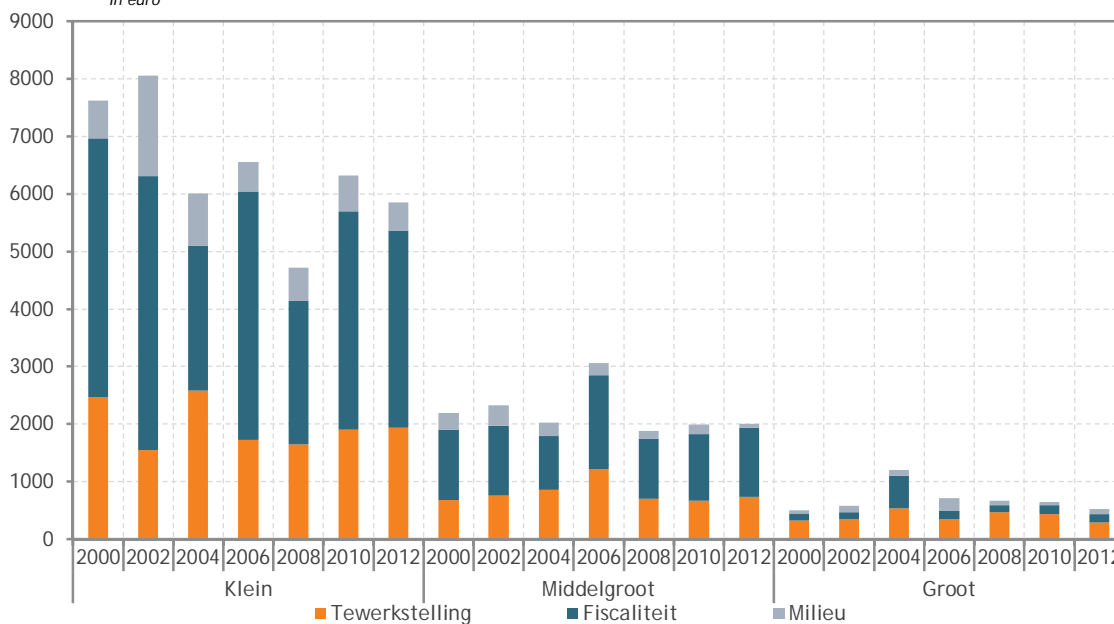
gekoppelde administratieve lasten daalt lichtjes en dat van de administratieve lasten als gevolg van de fiscale regelgeving stijgt, na een daling bij de twee vorige enquêtes. Het aandeel van de administratieve lasten als gevolg van de milieuwetgeving neemt af, na een duidelijke toename in 2010.

Tabel 22 Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens regelgevingsdomein - Vergelijking
In %

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Tewerkstelling	38,0	37,8	42,7	29,1	37,8	37,4	36,8
Fiscaliteit	51,2	43,6	46,2	63,7	54,5	53,3	55,1
Milieu	10,8	18,7	11,1	7,2	7,7	9,3	8,0

Uit de vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte (zie figuur 18) blijkt dat de kosten per werknemer voor de kleine en grote ondernemingen dalen. Die daling is echter vooral merkbaar bij de grote ondernemingen (-20%) als gevolg van de forse afname van de gemiddelde kosten per werknemer inzake tewerkstelling. De middelgrote ondernemingen kenden tussen 2010 en 2012 een stabilisering van de gemiddelde kosten per werknemer, aangezien de uitgesproken daling van de gemiddelde kosten per werknemer als gevolg van de milieuregelgeving gecompenseerd werd door de toename van gemiddelde kosten per werknemer inzake tewerkstelling en, in mindere mate, inzake fiscaliteit.

Figuur 18 Gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein - Vergelijking
In euro

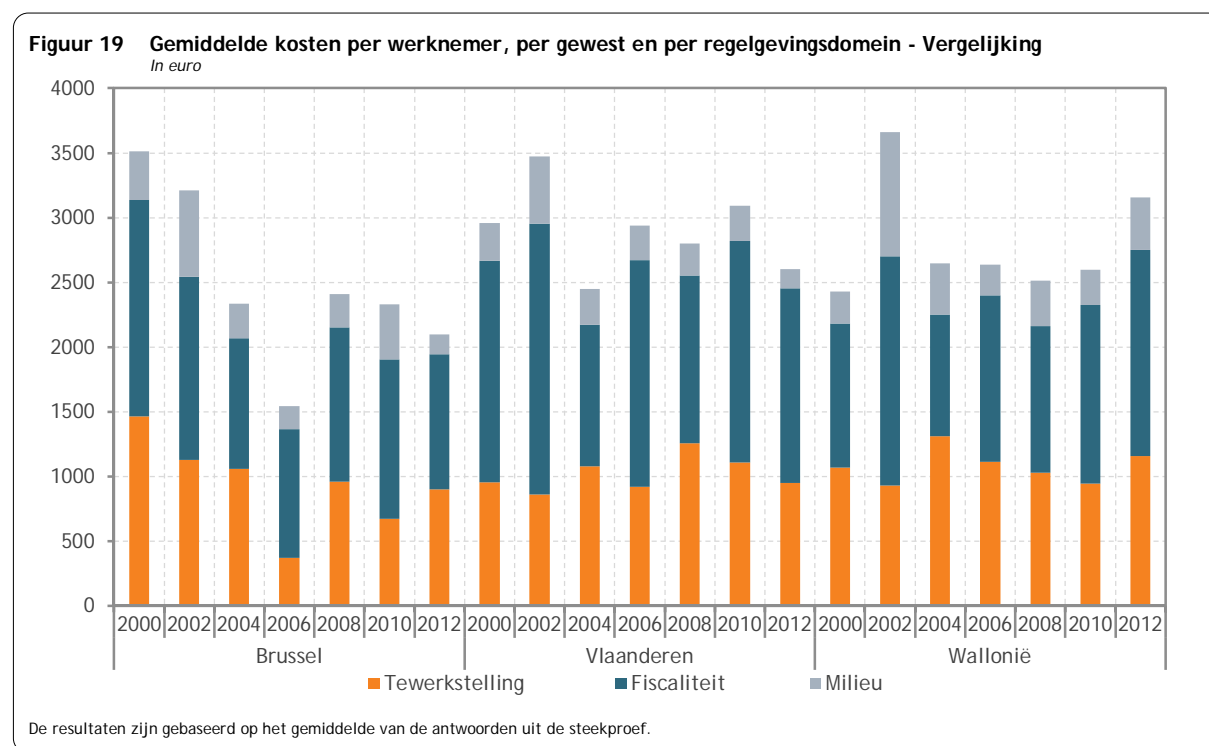

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Tussen 2010 en 2012 stegen de gemiddelde kosten van de administratieve verplichtingen, uitgedrukt in procent van de omzet, voor de kleine ondernemingen, terwijl ze daalden voor de middelgrote en grote ondernemingen. In 2012 vertegenwoordigden de kosten van de administratieve lasten 5,8% van de omzet van de kleine ondernemingen, 1,4% van de omzet van de middelgrote bedrijven en 0,4% van de omzet van de grote ondernemingen. In 2010 vertegenwoordigden die kosten 3,6% van de omzet van de kleine ondernemingen, 1,7% van de omzet van de middelgrote bedrijven en 0,6% van de omzet van de

grote ondernemingen. In 2008 vertegenwoordigden ze 3,5% van de omzet van de kleine ondernemingen, 0,9% van de omzet van de middelgrote bedrijven en 0,3% van de omzet van de grote ondernemingen. In 2006 bedroegen die percentages respectievelijk 3,9%, 1,2% en 0,6%, tegenover nog 4,7%, 2,6% en 1,3% in 2004.

Op regionaal niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer tussen 2000 en 2012 merkbaar gestegen in Wallonië (+22%) als gevolg van de stijging van de administratieve druk voor de drie bestudeerde domeinen maar in het bijzonder voor de tewerkstellingsregelgeving. De gemiddelde kosten per werknemer daalden in Vlaanderen (-16%) en Brussel (-10%) voor de drie regelgevingsdomeinen door de vermindering van de administratieve kosten verbonden aan de milieuregelgeving en, in mindere mate, aan de fiscale regelgeving. Voor de eerste keer sinds 2004 hebben de Waalse ondernemingen in 2012 de hoogste gemiddelde kosten per werknemer. Zoals sinds 2002 reeds het geval is, laten de Brusselse ondernemingen de laagste gemiddelde kosten per werknemer optekenen in de drie gewesten.

De algemene bevindingen van de ondernemingen wat betreft de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaren zijn duidelijk veranderd ten opzichte van de voorgaande enquête: de meerderheid van de ondernemingen is nog steeds van mening dat de lasten (fors) gestegen zijn, zij het minder uitgesproken in 2012 dan in 2000 (het eerste enquêtejaar). Terwijl in 2000 81% van de ondernemingen een (gevoelige) stijging van de lasten inzake fiscale regelgeving ervoer, deelde slechts 67% van hen die mening in 2008 en slechts 45% in 2010. Dat percentage is in 2012 duidelijk gestegen tot 58%. Dezelfde evolutie is zichtbaar op het vlak van tewerkstelling: 77% van de ondernemingen meende dat de administratieve lasten in dat domein (gevoelig) gestegen waren in 2000, terwijl in 2008 slechts 75% die mening was toegedaan en nog amper 52% in 2010. Voor 2012 is weer 55% van de ondernemingen die mening toegedaan. De perceptie van de evolutie van de administratieve lasten inzake milieu is er dus op vooruitgegaan sinds 2002. In 2002 meende 62% van de ondernemingen dat

de administratieve lasten inzake milieu (aanzienlijk) waren gestegen, tegenover 78% in 2004, 80% in 2008, 57% in 2010 en slechts 56% in 2012.

Op regionaal niveau is het aanvoelen dat de administratieve lasten zijn gestegen duidelijk meer uitgesproken voor de fiscale regelgeving in elk van de drie gewesten, maar in het bijzonder in Brussel. In 2010 meende 43% van de Brusselse ondernemingen dat de fiscale administratieve lasten (fors) waren gestegen. In 2012 is dat percentage gestegen tot 62%. Een dergelijke evolutie is ook merkbaar in de twee andere Gewesten: in Vlaanderen van 45% in 2010 tot 56% in 2012 en in Wallonië van 47% in 2010 tot 62% in 2012.

Wat de tewerkstelling betreft, is de mening over de evolutie van de administratieve lasten duidelijk verslechterd bij de meeste Brusselse ondernemingen, terwijl ze voor de twee andere gewesten weinig is veranderd.

De mening van de Brusselse ondernemingen wat betreft de evolutie van de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving is in 2012 dezelfde als in 2010, terwijl die van Vlaamse ondernemingen iets verbetert en die van de Waalse ondernemingen lichtjes verslechtert.

5.2.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

In 2012 zijn de ondernemingen, net als in de vorige enquêtes, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administraties dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf, ongeacht het domein van regelgeving. Bekeken over de zeven enquêtes, hebben de beste scores betrekking op dezelfde stellingen.

Tabel 23 geeft een vergelijking van de percentages ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de verschillende stellingen over de verschillende aspecten van de kwaliteit van de regelgeving, zowel voor de drie onderzochte domeinen als voor de zeven uitgevoerde enquêtes.

De stellingen waar de ondernemingen het meest mee akkoord gaan, betreffen vooral de bekendmaking van de reglementeringen (ze worden tijdig meegedeeld en voordat ze zijn goedgekeurd). De voornaamste kritiek betreft het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen om zich aan alle situaties aan te passen (met een score die aanzienlijk verslechtert voor de domeinen tewerkstelling en fiscaliteit) en hun gebrek aan onderlinge samenhang (met een score die erop achteruitgaat voor tewerkstelling en vooral fiscaliteit).

Tabel 23 De kwaliteit van de regelgeving volgens regelgevingsdomein - Vergelijking
In % van de ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de stelling

	Werkgelegenheid							Fiscaliteit							Milieu						
	00	02	04	06	08	10	12	00	02	04	06	08	10	12	00	02	04	06	08	10	12
Meegedeeld vóór de goedkeuring	43	49	49	41	42	49	48	47	41	54	49	42	37	47	53	39	54	44	41	45	50
Gemakkelijk te begrijpen	26	23	25	30	32	33	29	18	25	26	30	30	24	20	32	25	23	37	33	32	40
Duidelijke doelstellingen	30	33	33	40	43	38	39	34	37	36	42	35	28	38	50	38	37	52	50	51	60
Aangepast aan alle omstandigheden	14	22	18	30	27	31	21	14	16	28	27	26	22	14	16	12	14	35	34	31	31
Tijdig meegedeeld vóór naleving	38	43	43	51	55	59	46	47	49	49	55	53	49	39	47	41	50	56	57	50	62
Goede onderlinge samenhang	23	28	27	28	29	32	31	19	19	22	26	25	32	23	30	27	30	39	43	37	44
Adequate en duidelijke informatie	23	26	30	35	32	32	33	24	33	32	38	34	37	23	29	35	28	41	40	35	45

Wat de regelgevingsdomeinen betreft, is de verbeterde indruk die de ondernemingen hebben over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de milieuregelgeving. Ten opzichte van de bevraging van 2010 zijn de scores verbeterd voor zes van de zeven stellingen. Voor fiscaliteit en milieu, daarentegen, zijn de scores verslechterd voor het merendeel van de stellingen (5 van de 7).

Tabel 24 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - Vergelijking
In % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

	Werkgelegenheid							Fiscaliteit							Milieu						
	00	02	04	06	08	10	12	00	02	04	06	08	10	12	00	02	04	06	08	10	12
Het is duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	32	35	36	44	40	44	43	46	51	43	52	49	55	55	46	42	45	50	57	44	55
De bevoegde dienst is gemakkelijk te contacteren	31	38	37	37	36	44	43	47	39	39	43	39	39	44	52	48	43	58	61	51	66
De administratie geeft nauwkeurige antwoorden	51	43	52	52	55	57	58	36	47	57	56	56	52	57	45	41	45	57	61	59	60
De beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd	37	41	42	48	48	47	50	35	41	44	48	49	53	51	43	39	39	52	56	51	57
De administratie antwoordt binnen de vooropgestelde termijn	54	55	59	67	55	64	57	49	56	68	69	68	65	68	52	50	57	67	72	61	70
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	33	36	28	48	45	53	45	29	31	33	44	44	47	40	39	31	38	51	54	46	49
De verkregen informatie beantwoordt aan de behoeften	55	50	56	72	65	67	62	51	58	62	66	68	64	67	57	50	55	64	69	70	75

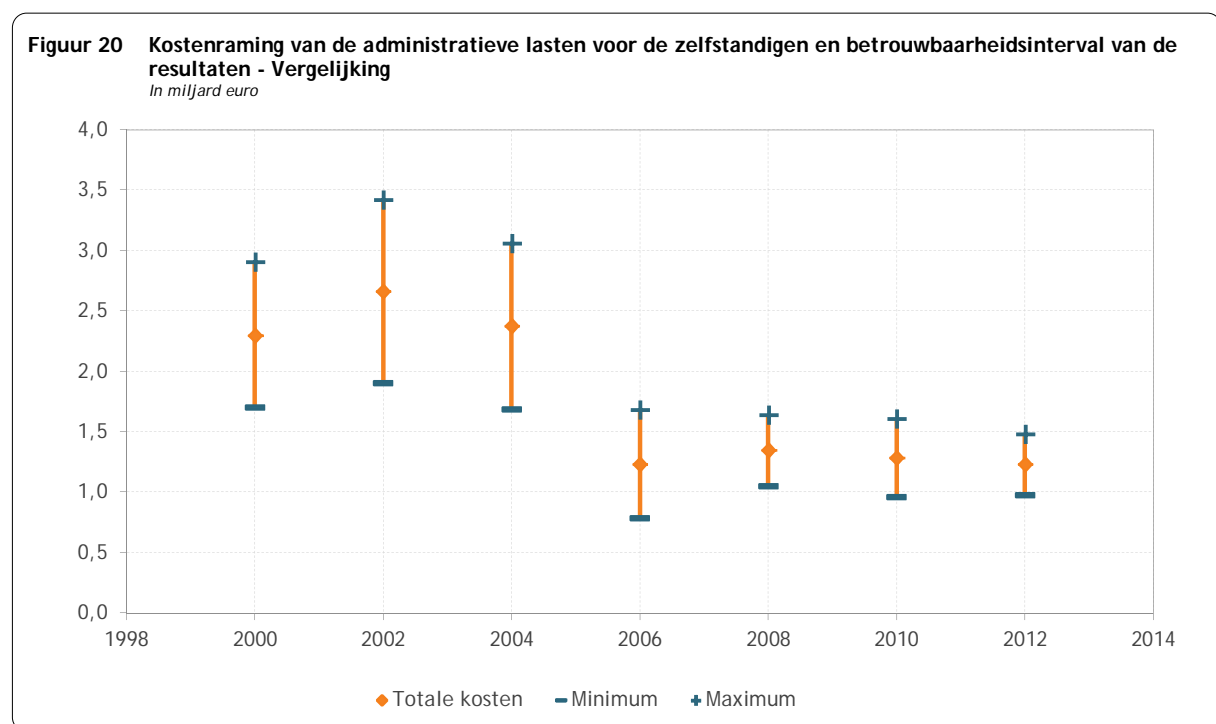
In 2012 zijn de stellingen met de beste score (tabel 24) over het algemeen dezelfde als bij de vorige enquêtes. Dat is het geval voor het antwoord binnen de vooropgestelde termijn, waarvoor de score verslechtert binnen de tewerkstellingsregelgeving maar verbetert binnen twee andere domeinen, en voor de mate waarin de informatie beantwoordt aan de behoeften, die voor de fiscale en milieuregelgeving een hogere score behaalt. Inzake fiscaliteit, daarentegen, wordt het krijgen van hetzelfde antwoord, ongeacht de contactpersoon, problematisch (40% in 2012, tegenover 47% in 2010). Dat is meteen ook de stelling met de zwakste score voor het milieudomein, hoewel die score verbetert (49% in 2012 tegenover 46% in 2010). Weten tot welke dienst men zich moet wenden en daarmee in contact komen zijn de stellingen die het zwakst scoren voor het tewerkstellingsdomein en waarvoor de score is verslechterd ten opzichte van de resultaten van 2010.

De verbetering is vooral zichtbaar voor de milieuregelgeving, die, ten opzichte van de resultaten van de vorige enquête, voor alle zeven stellingen betere scores behaalt.

5.3. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

5.3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Figuur 20 toont de evolutie van de administratieve lasten voor de zelfstandigen over de periode 2000-2012. Na een sterke stijging met 16% tussen 2000 en 2002, zijn de totale kosten nadien gedaald met 11% tussen 2002 en 2004 en met 48% tussen 2004 en 2006, om vervolgens opnieuw te stijgen met 9% tussen 2006 en 2008 en daarna weer te dalen met 5% tussen 2008 en 2010 en met 4% te dalen tussen 2010 en 2012. Over het geheel genomen zijn de totale administratieve lasten voor zelfstandigen over de periode 2000-2011 afgenomen met 46%. De extreme waarden van het 90%-betrouwbaarheidsinterval zijn vanaf 2002 van de ene enquête op de andere ook voortdurend gedaald, wat wijst op een grotere statistische betrouwbaarheid van de raming.

De daling van de totale administratieve lasten voor zelfstandigen, uitgedrukt in procent van het nominale bbp van het beschouwde jaar, is iets meer uitgesproken dan de daling in absolute waarde: tussen 2010 en 2012 is het relatieve gewicht van de administratieve lasten voor de zelfstandigen gedaald met 8% of 0,03 procentpunt. In absolute waarde dalen enkel de interne kosten, waardoor de stijging van de externe kosten meer dan gecompenseerd wordt.

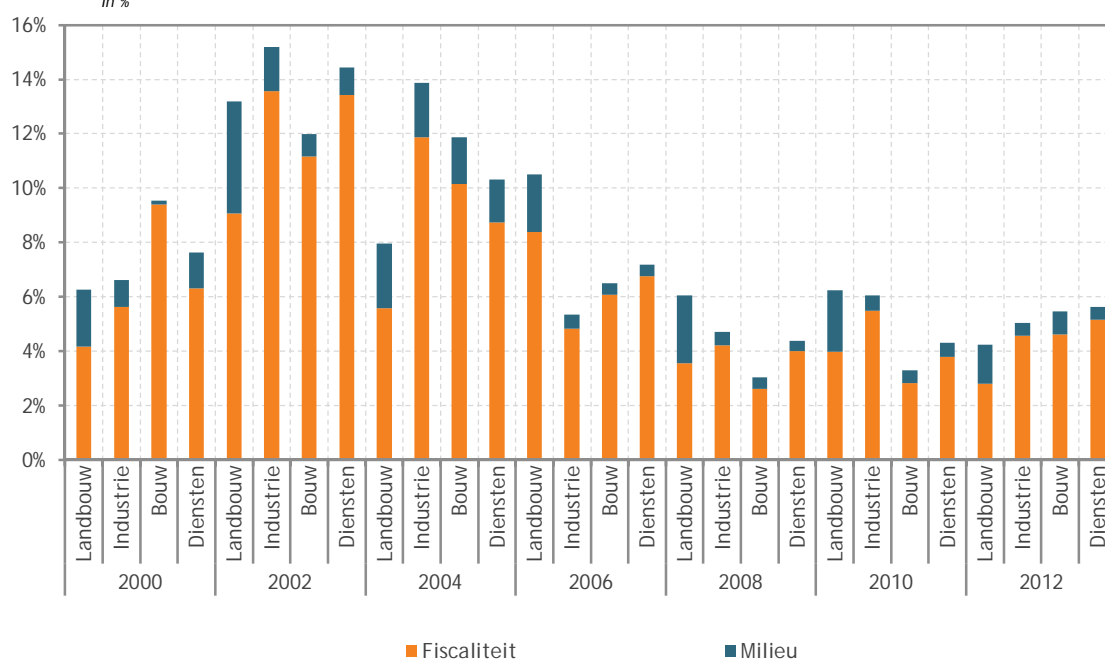
Sinds 2000 is het relatieve gewicht van de administratieve lasten voor zelfstandigen afgenomen met 0,6 procentpunt.

Tabel 25 Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Totale kosten in miljard euro	2,29	2,66	2,37	1,23	1,34	1,28	1,23
Totale kosten in % van het bbp	0,93	1,02	0,84	0,39	0,39	0,36	0,33
- Interne kosten in miljard euro	1,46	1,82	1,39	0,78	0,78	0,76	0,63
- Externe kosten in miljard euro	0,83	0,84	0,98	0,45	0,56	0,52	0,60

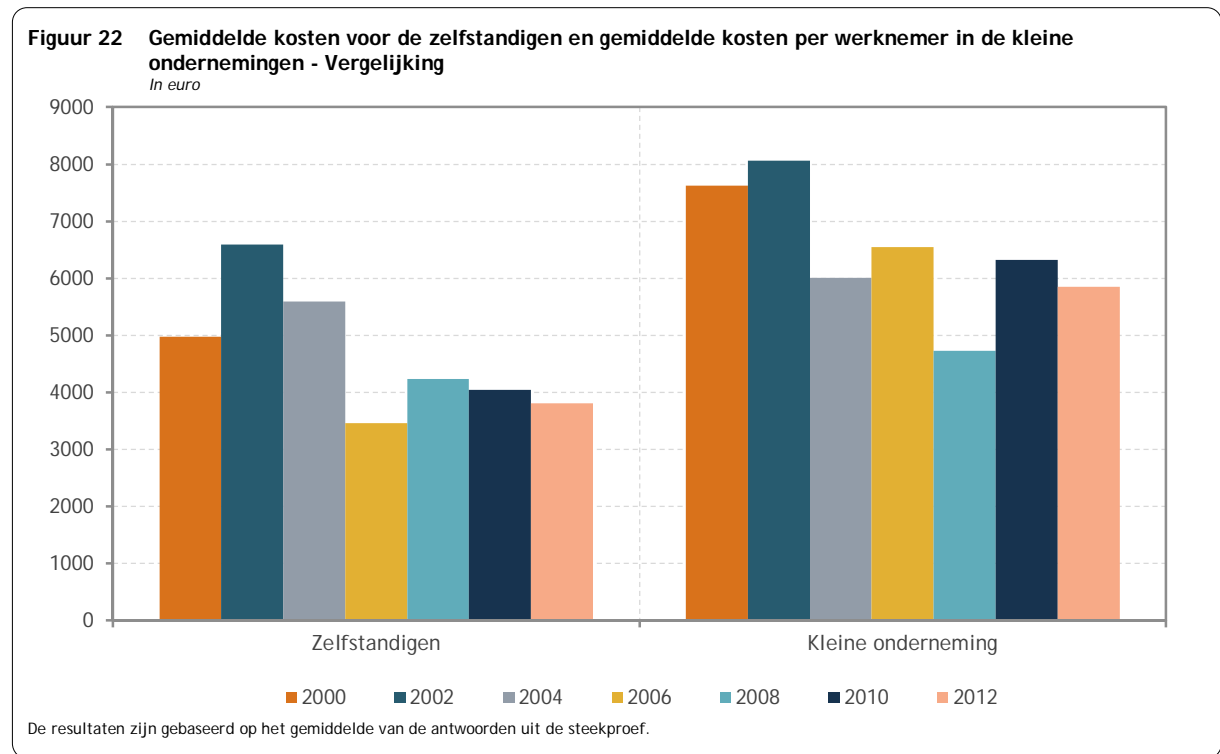
De totale kosten zijn de som van de kosten voor twee regelgevingsdomeinen: fiscaliteit en milieu. Ondanks de daling in absolute waarde van de kosten van de administratieve lasten voor elk van die regelgevingen, is het aandeel van de administratieve lasten dat door de fiscale regelgeving wordt gegenereerd, toegenomen tussen 2010 en 2012 (zoals tijdens de periode 2008-2010). In 2012 bedroeg het aandeel van de milieuregelgeving 14% van de totale kosten en dat van de fiscale regelgeving 86%, tegenover respectievelijk 16% en 84% in 2010 en 19% en 81% in 2008. In absolute waarde wordt de daling van de totale kosten tussen 2010 en 2012 voor 64% verklaard door de dalende kosten van de administratieve lasten inzake milieu.

Tussen 2010 en 2012 zijn de gemiddelde kosten van de administratieve verplichtingen, uitgedrukt in procent van de omzet, gedaald in de landbouwsector en in de industrie. De bouwnijverheid en de dienstensector, daarentegen, kenden een stijging van die kosten, die uitsluitend te wijten is aan een groei van de kosten, uitgedrukt in procent van omzet, van de fiscale administratieve lasten (figuur 21). Ondanks die evolutie bleven de gemiddelde kosten, uitgedrukt in procent van de omzet, voor alle activiteitensectoren in 2012 lager dan in 2000.

Figuur 21 Gemiddelde kosten in % van de omzet volgens sector en regelgevingsdomein - Vergelijking

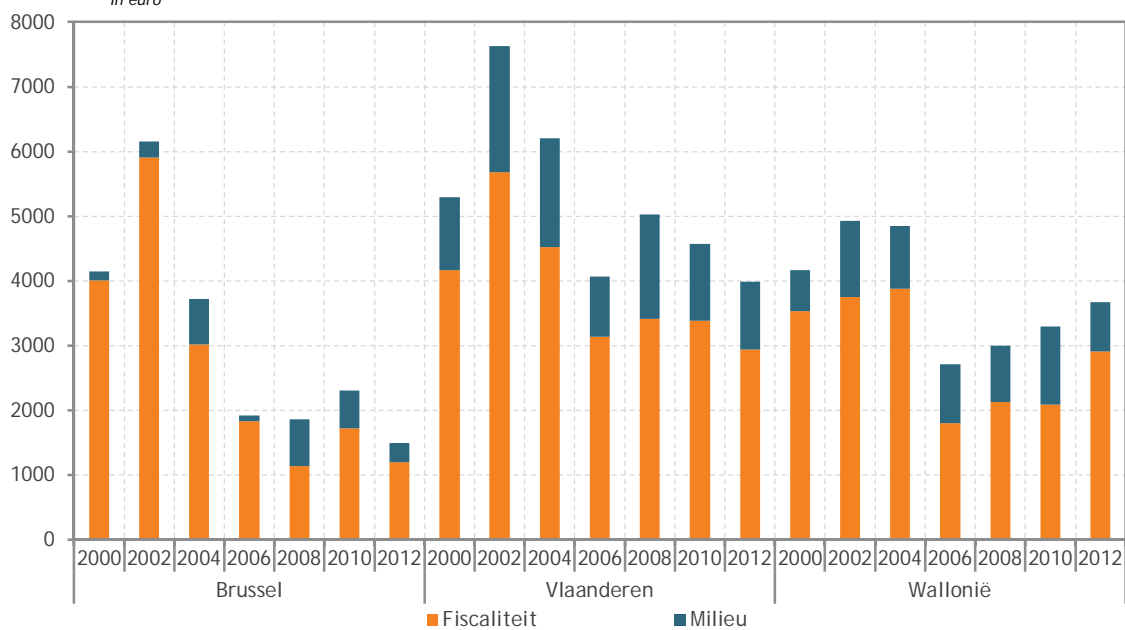
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Figuur 22 toont de evolutie van de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer voor de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kostencategorieën is lichtjes afgenomen in 2012 t.o.v. 2010, maar blijft duidelijk groter dan in 2008.

Zoals blijkt uit figuur 23, is de algemene daaltrend van de gemiddelde kosten van de administratieve lasten op regionaal vlak merkbaar bij de Vlaamse zelfstandigen (-13% t.o.v. van 2010) en vooral bij de Brusselse zelfstandigen (-35% t.o.v. van 2010). Voor de Waalse zelfstandigen, daarentegen, stijgen de gemiddelde kosten van de administratieve lasten met 11%. Net zoals bij de vorige bevestigingen kennen de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kosten, maar daalt het verschil met de Waalse zelfstandigen. De Brusselse zelfstandigen hebben, net als bij de vorige enquêtes, de laagste gemiddelde kosten. Er moet worden opgemerkt dat het beperkt aantal antwoorden van de zelfstandigen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de enquête van 2012 het resultaat voor dat gewest weinig betrouwbaar maakt.

Figuur 23 Gemiddelde kosten per gewest en per regelgevingsdomein - Vergelijking
In euro

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De algemene indruk van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten over de afgelopen twee jaren stemt overeen met die van de ondernemingen: de meerderheid van de zelfstandigen (en ondernemingen) meent namelijk een (aanzienlijke) stijging van de administratieve lasten te hebben ondervonden in de loop van de afgelopen twee jaren. De laatste enquête breekt met die neerwaartse trend sinds 2006. In 2012 meende 62% van de zelfstandigen namelijk dat de fiscale administratieve lasten (fors) gestegen waren, tegenover 53% in 2010, 67% in 2008 en 70% in 2006. Wat de milieuregelgeving betreft, was in 2012 66% van de zelfstandigen van mening dat de administratieve lasten (sterk) gestegen waren, tegenover 64% in 2010, 81% in 2006 en 85% in 2004.

Op regionaal niveau is de toegenomen ondervinding van stijgende administratieve lasten door de zelfstandigen merkbaar in zowel Wallonië als Vlaanderen wat betreft de fiscale regelgeving. De indruk van een (aanzienlijke) toename van de fiscale administratieve lasten in 2012 daalde in Wallonië tot 63% (50% in 2010) en tot 62% in Vlaanderen (56% in 2010). Voor de milieuregelgeving evolueert die score in de twee gewesten op verschillende manieren. In 2012 meende 67% van de Vlaamse zelfstandigen dat de administratieve lasten inzake milieuregelgeving (aanzienlijk) waren gestegen, tegenover slechts 56% in 2010. In Wallonië daalde dat percentage van 68% in 2010 tot 64% in 2012.

5.3.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

Over de zeven enquêtes beschouwd, zijn de zelfstandigen, net als de ondernemingen, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. Algemeen beschouwd is de tevredenheidsgraad bij de zelfstandigen in 2012 hoger ten opzichte van 2010 voor de milieuregelgeving, met betere scores voor vijf van de zeven stellingen, maar lager voor de fiscale regelgeving, met dalende scores voor vijf van de zeven stellingen.

Tabel 26 De kwaliteit van de regelgeving per regelgevingsdomein - Vergelijking
In % van de zelfstandigen die (volledig) akkoord gaan met de stelling

	Fiscaliteit							Milieu						
	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Meegedeeld vóór de goedkeuring	39	41	40	35	45	46	47	51	39	48	49	42	45	49
Gemakkelijk te begrijpen	22	27	25	27	30	35	30	33	28	31	32	36	35	37
Duidelijke doelstellingen	28	39	34	35	39	43	42	44	39	40	39	50	49	46
Voldoende aangepast aan alle omstandigheden	23	31	33	23	30	35	29	24	20	27	24	28	26	31
Tijdig meegedeeld voor naleving	57	49	45	52	60	59	46	54	42	40	45	52	41	51
Goede onderlinge samenhang	29	33	34	30	35	43	31	32	27	34	30	33	54	38
Adequate en duidelijke informatie	34	36	35	35	40	46	35	40	33	33	39	38	34	40

Bekeken over de zeven enquêtes en voor de twee bestudeerde regelgevingsdomeinen, lijken de zelfstandigen het meest tevreden te zijn over het feit dat ze op tijd op de hoogte gebracht worden van de regelgevingen zodat ze vlot nageleefd kunnen worden en dat de regelgevingen ter kennis worden gebracht vóór de goedkeuring. Samengevat blijft de bekendmaking van de regelgeving over de verschillende enquêtes dus de belangrijkste bron van tevredenheid voor de zelfstandigen.

Inzake fiscaliteit heeft de belangrijkste kritiek van de zelfstandigen in 2012, net als in de 6 vorige enquêtes, betrekking op de moeilijkheidsgraad van de regelgeving en het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving om zich aan te passen aan alle situaties. Op het vlak van de milieuregelgeving uiten de zelfstandigen ook hun ongenoegen over het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving, met de laagste score doorheen de zeven enquêtes.

Wat betreft het contact met de administratie (tabel 27) is de tevredenheidsgraad in 2012 verslechterd t.o.v. de resultaten van 2010, die toen beter waren dan die van 2008. Zowel voor de fiscale als de milieuregelgeving zijn de scores voor zes van de zeven stellingen in 2012 lager dan in 2010. De gunstigere beoordeling van de algemene kwaliteit van de contacten met de fiscale administratie dan die van de contacten met de milieuadministratie zet zich door tot in de laatste bevraging, met hogere scores voor zes van de zeven stellingen.

Wat de fiscale regelgeving betreft, heeft de voornaamste kritiek, voor de vijfde opeenvolgende keer, betrekking op het moeilijk kunnen contacteren van de bevoegde dienst. Ook voor de milieuregelgeving is dat het belangrijkste punt van kritiek van de zelfstandigen, maar wel voor de derde keer op rij, samen met het gebrek aan duidelijke motivatie van de administratieve beslissingen.

Tabel 27 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - Vergelijking
In % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

	Fiscaliteit							Milieu						
	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Het is duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	46	47	47	49	53	51	45	44	42	39	44	46	51	43
De bevoegde diensten zijn gemakkelijk te contacteren	46	48	45	42	51	50	39	41	41	37	47	42	46	45
De administratie geeft nauwkeurige antwoorden	46	51	52	55	59	60	60	47	40	37	51	55	54	48
De beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd	39	43	48	43	52	57	55	40	35	31	43	50	47	43
De administratie antwoordt binnen de vooropgestelde termijn	52	58	64	58	65	71	62	49	55	54	66	57	65	55
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	37	45	47	45	58	52	51	48	45	42	52	44	48	48
De verkregen informatie beantwoordt aan de behoeften	53	57	56	63	63	66	62	51	42	50	59	62	60	52

Voor zowel de fiscale als de milieuregelgeving is men het meest tevreden over het feit dat de antwoorden verstrekt worden binnen een redelijke termijn en dat de verkregen informatie beantwoordt aan de behoeften.

5.4. Besluit

De totale kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen hebben zich tussen 2010 en 2012 vrijwel gestabiliseerd met een stijging van 0,2%, na een groei van 7% tussen 2008 en 2010 en een daling van 23% tussen 2006 en 2008. Ze zijn gestegen van 6,35 miljard euro in 2010 tot 6,36 miljard euro in 2012. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging: de totale kosten stijgen voor de ondernemingen en dalen lichtjes voor de zelfstandigen. Sinds de eerste enquête, die betrekking had op het jaar 2000 en de totale kosten van de administratieve lasten raamde op 8,57 miljard euro, zijn die kosten met 26% gedaald.

Uitgedrukt in procent van het bbp, steeg het totale relatieve gewicht van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen lichtjes tot 1,70% in 2012, na 1,79% in 2010, 1,72% in 2008, 2,44% in 2006, 2,57% in 2004, 3,43% in 2002 en 3,48% in 2000. In twaalf jaar tijd is het relatieve gewicht van de administratieve lasten dus met de helft afgenomen.

De toename van de administratieve lasten in absolute waarde voor de ondernemingen tussen 2010 en 2012 is uitsluitend toe te schrijven aan de groei van de kosten van de fiscale administratieve lasten, daar de lasten voor de twee andere regelgevingsdomeinen, tewerkstelling en milieu, zijn afgenomen over de beschouwde periode. Die groei is ook uitsluitend toe te schrijven aan de stijgende externe kosten, aangezien de interne kosten lichtjes zijn gedaald tussen 2010 en 2012.

Voor de zelfstandigen dalen de kosten van de administratieve lasten gegenereerd door de twee grote domeinen die hen aanbelangen, maar de administratieve lasten voor de milieuregelgeving dalen verhoudingsgewijs het sterkst. De zelfstandigen kenden, net als de ondernemingen, een toename van

de externe kosten tussen 2010 en 2012 maar, in tegenstelling tot de ondernemingen, werd die toename meer dan gecompenseerd door een daling van de interne kosten van de administratieve lasten over de beschouwde periode.

De vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte tussen 2010 en 2012 geeft aan dat die kosten dalen voor de kleine en grote ondernemingen. Die afname is vooral merkbaar in de grote ondernemingen als gevolg van de stijging van de gemiddelde kosten per werknemer van de administratieve lasten inzake tewerkstelling. De middelgrote ondernemingen kenden tussen 2010 en 2012 een stabilisering van de gemiddelde kosten per werknemer, aangezien de uitgesproken daling van de gemiddelde kosten per werknemer als gevolg van de milieuregelgeving gecompenseerd werd door de toename van gemiddelde kosten per werknemer inzake tewerkstelling en, in mindere mate, inzake fiscaliteit.

De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen evolueren in dalende lijn en blijven nog steeds lager dan de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kostencategorieën wordt ietwat kleiner tussen 2010 en 2012, maar blijft groter dan in 2008.

Op regionaal niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer tussen 2010 en 2012 merkbaar gestegen in Wallonië als gevolg van de stijging van de administratieve druk voor de drie bestudeerde domeinen maar in het bijzonder voor de milieu- en tewerkstellingsregelgeving. De gemiddelde kosten per werknemer zijn echter gedaald in Vlaanderen, waar ze afnamen voor elk van de drie regelgevingsdomeinen, en Brussel, dankzij de vermindering van de administratieve kosten verbonden aan de milieuregelgeving en, in mindere mate, aan de fiscale regelgeving. Voor de eerste keer sinds 2004 hebben de Waalse ondernemingen in 2012 de hoogste gemiddelde kosten per werknemer. Zoals sinds 2002 reeds het geval is, laten de Brusselse ondernemingen de laagste gemiddelde kosten per werknemer optekenen in de drie gewesten. De algemene neerwaartse trend van de gemiddelde kosten is merkbaar voor de Vlaamse en Brusselse zelfstandigen. Voor de Waalse zelfstandigen, daarentegen, zijn de administratieve lasten toegenomen. Net als bij de vorige bevragingen kennen de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kosten, maar het verschil met de gemiddelde kosten voor de Waalse zelfstandigen wordt kleiner. De Brusselse zelfstandigen hebben nog steeds de laagste gemiddelde kosten.

Net zoals in de vorige enquêtes, was de meerderheid van de zelfstandigen en de ondernemingen in 2012 van mening dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Deze enquête breekt evenwel met de daaltrend van het aantal ondernemingen en zelfstandigen die menen dat de lasten (fors) gestegen zijn tijdens de afgelopen twee jaren, die waargenomen werd in de drie voorgaande bevragingen.

In de zeven enquêtes zijn de ondernemingen en de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen op zich. Over de zeven enquêtes beschouwd, behalen dezelfde stellingen de beste scores bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Die stellingen hebben betrekking op de bekendmaking van de regelgeving en de kwaliteit van de antwoorden door de bevoegde administratie (naleving van de antwoordtermijn en antwoorden die voldoen aan de behoeften). De voornaamste kritiek van zowel ondernemingen als zelfstandigen heeft betrekking op het vermogen van de regelgeving om zich aan te passen aan alle

omstandigheden wat betreft de kwaliteit van de regelgeving en op het gemakkelijk kunnen achterhalen en contacteren van de bevoegde dienst wat betreft de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie.

Voor de ondernemingen is de gunstigere indruk van de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de milieuregelgeving. Voor fiscaliteit en milieu, daarentegen, zijn de scores verslechterd voor het merendeel van de stellingen. Ten opzichte van 2010 tonen de zelfstandigen tonen zich in 2012 meer tevreden over de kwaliteit van de milieuregelgeving maar minder tevreden over de kwaliteit van de fiscale regelgeving.

Wat betreft de kwaliteit van contacten met de betrokken administratie, zijn de ondernemingen in 2012 ten opzichte 2010 globaal genomen meer tevreden over de milieuadministratie en minder tevreden over de administratie die bevoegd is voor tewerkstelling. De tevredenheid van de zelfstandigen over de milieu- en fiscale administratie gaat erop achteruit.

Bijlage 1. Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein

Elke enquête is vergezeld van een toelichtingsnota waarin voor de ondernemingen of de zelfstandigen een duidelijke omschrijving wordt gegeven van de administratieve lasten. Die bijlage omvat de definitie van de administratieve lasten voor elk beschouwd regelgevingsdomein, zoals ze bij de enquête gevoegd is.

Met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving worden de administratieve verplichtingen bedoeld die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk:

- btw (aangiften, listings...);
- vennootschapsbelasting (aangiften, afschrijvingstabellen, aanvraag voor fiscale aftrek voor investeringen...);
- personenbelasting voor de zelfstandigen (aangiften, bijlagen...), voorafbetalingen;
- onroerende voorheffing, en roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangiften, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten...);
- belasting op kapitaalinbreng;
- douanerechten en accijnzen;
- gemeente- en regionale belastingen (heffing op drijfkracht...).

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en verplichtingen die de overheid oplegt aan de ondernemingen en die ze ofwel zelf vervullen ofwel uitbesteden aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. Het betalen van heffingen en belastingen op zich mag dus niet beschouwd worden als administratieve kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving. De impact van alle fiscale regelgevingen die wegen op de ondernemingen moet worden onderzocht, ongeacht hun oorsprong (lokale, provinciale, regionale, nationale of internationale instantie).

Onder milieuregelgeving vallen de administratieve verplichtingen en formaliteiten (vergunningen, licenties, milieuverslagen, aangifte-, meldings-, etikettering- en rapporteringsverplichtingen) als gevolg van de regelgeving inzake:

- uitstoot/lozing, straling, ionisatie;
- waterverbruik, water- en luchtvervuiling, kwaliteitsnormen voor lucht;
- hantering van gevaarlijke stoffen, het gebruik van meststoffen;
- afvalverwerking, bodemsanering;

- milieuproductnormen en kwaliteitsnormen van de producten, regelgevingen inzake producten en productieprocessen;
- milieuvergunningen en ruimtelijke ordening, milieueffectenrapportering;
- milieuheffingen en -belastingen.

De administratieve kosten inzake milieu komen van de procedures en formaliteiten die de onderneming ofwel zelf voor haar rekening neemt, ofwel uitbesteedt aan externe diensten om de milieuregelgeving te kunnen naleven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist.

De administratieve kosten omvatten dus niet de belastingen en taksen die effectief betaald zijn, de kapitaaluitgaven of de betalingen voor machines, uitrustingsgoederen of overige productiefactoren als gevolg van de productie- of verkoopactiviteiten van de onderneming opdat ze in orde zou zijn met de milieuregelgeving. De impact van alle milieuregelgevingen die wegen op de onderneming, dient geëvalueerd te worden, ongeacht hun herkomst (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Onder administratieve lasten ten gevolge van de arbeidsregelgeving worden de administratieve verplichtingen verstaan die betrekking hebben op de volgende elementen:

- aanwerving en ontslag van loontrekkenden;
- sociale documenten, verplichtingen in verband met arbeidsvoorwaarden;
- aangiften inzake sociale bijdragen en sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid;
- verplichte melding van statistische gegevens inzake tewerkstelling.

De administratieve lasten komen overeen met de procedures en formaliteiten die de relaties met de overheden bepalen. De onderneming neemt die procedures en formaliteiten ofwel zelf voor haar rekening ofwel doet ze een beroep op een externe dienst om de regelgeving inzake tewerkstelling na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. De effectieve betaling van de loonvoorheffing en de socialezekerheidsbijdragen mogen dus niet in aanmerking worden genomen. De impact van alle regelgevingen inzake tewerkstelling die op de onderneming wegen, dient te worden geëvalueerd, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Bijlage 2. Schattingsmethode

De totale kosten van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet zijn die totale kosten de som van de interne en externe kosten voor de bestudeerde domeinen van regelgeving.

De interne kosten zijn de loonkosten voor het aantal uren die binnen het bedrijf of door de zelfstandige jaarlijks worden besteed aan het invullen van formulieren. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten om de regelgevingen na te komen.

De berekening van de totale kosten voor de volledige populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe kosten per domein van regelgeving en per klasse ondernemingen en zelfstandigen opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse berekend (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Dat totaal aan kosten per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met de verdeling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen per klasse zoals de onderstaande tabellen aantonen.

In deze studie omvat het begrip 'ondernemingen' alle ondernemingen en zelfstandigen die ten minste één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en activiteitensector.

Tabel 28 Aantal ondernemingen in België in december 2012

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid 1-9 werknemers	S ₁₁	11 648
Verwerkende nijverheid 10-249 werknemers	S ₂₁	5 283
Verwerkende nijverheid > 249 werknemers	S ₃₁	306
Diensten 1-9 werknemers	S ₁₂	163 227
Diensten 10-249 werknemers	S ₂₂	27 044
Diensten > 249 werknemers	S ₃₂	978
Totaal		208 486

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

De 'zelfstandigen' omvatten zelfstandigen zonder personeel en de vrije beroepen. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL codes.

Tabel 29 Aantal zelfstandigen¹⁵ in België in december 2012

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw & visserij - NACE groep A, B en C	S ₉₁	36 378
Industrie - NACE groep D, E	S ₉₂	15 723
Bouwnijverheid - NACE groep F	S ₉₃	44 792
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	311 557
Totaal		408 450

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

Het globale antwoordpercentage op de enquêtes is 20,6% voor de ondernemingen en 12,5% voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit onderstaande tabel die de resultaten met hun 90%-betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

Tabel 30 Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse - 2012
In euro

Klasse	Totale kosten	90% betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen:		
Industrie - klein	213 420 385	155 986 271 - 270 854 499
Industrie - middelgroot	444 058 338	294 113 121 - 594 003 555
Industrie - groot	111 095 590	59 758 550 - 162 432 629
Diensten - klein	2 576 271 620	1 792 174 619 - 3 360 368 620
Diensten - middelgroot	1 438 363 027	1 085 619 082 - 1 791 106 972
Diensten - groot	349 818 026	229 112 830 - 470 523 222
Totaal	5 133 026 985	3 616 764 473 - 6 649 289 497
Zelfstandigen:		
Landbouw	191 754 859	158 366 155 - 225 143 562
Industrie	42 106 288	32 739 335 - 51 473 242
Bouwnijverheid	150 909 844	105 877 269 - 195 942 419
Diensten	841 189 327	678 195 879 - 1 004 182 775
Totaal	1 225 960 318	975 178 638 - 1 476 741 998

¹⁵ A = landbouw, jacht en bosbouw, B = visserij, C = winning van delfstoffen, D = industrie, E = productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F = bouwnijverheid, G = groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H = hotels en restaurants, I = vervoer, opslag en communicatie, J = financiële instellingen, K = onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M = onderwijs, N = gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O = gemeenschappelijke voorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

Bijlage 3. Sensibiliteitsanalyse

Tabel 31 geeft de totale kosten van de administratieve lasten in 2012 in de veronderstelling dat het aantal ondernemingen en zelfstandigen ongewijzigd zou zijn ten opzichte van 2010.

Tussen 2010 en 2012 is het aantal ondernemingen gedaald, namelijk van 212 921 eenheden tot 208 486 eenheden, of een vermindering van 2,1%. De structuur van de populatie is ook veranderd, met een daling van het aantal ondernemingen in alle klassen, met uitzondering van de middelgrote en grote ondernemingen uit de dienstensector.

Het aantal zelfstandigen is tussen 2010 en 2012 lichtjes toegenomen, van 403 703 eenheden tot 408 450 eenheden. Het aantal zelfstandigen is gestegen in alle klassen, met uitzondering van klasse S91, de landbouwsector, die een daling van het aantal actieve zelfstandigen laat optekenen.

De totale kosten van de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen en zelfstandigen zijn met 10 820 625 euro gestegen tussen 2010 en 2012. Indien de populatie van ondernemingen en zelfstandigen op haar niveau van 2010 gebleven was, zouden de totale kosten gestegen zijn met 75 940 359 euro. De evolutie van de populatie van zelfstandigen en ondernemingen leidt dus tot een toename van de totale kosten van de administratieve lasten die groter is dan effectief werd gerealiseerd.

Tabel 31 Sensibiliteitsanalyse: Gemiddelde totale kosten in 2012 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2010
In euro

Klasse	Totale kosten 2012	Gemiddelde totale kosten 2012 x Populatie 2010
Ondernemingen:		
Industrie - klein	213 420 385	231 468 040
Industrie - middelgroot	444 058 338	468 602 164
Industrie - groot	111 095 590	112 910 877
Diensten - klein	2 576 271 620	2 630 329 651
Diensten - middelgroot	1 438 363 027	1 425 545 193
Diensten - groot	349 818 026	338 729 725
Totaal	5 133 026 985	5 207 585 650
Zelfstandigen:		
Landbouw	191 754 859	200 689 503
Industrie	42 106 288	41 225 224
Bouwnijverheid	150 909 844	145 937 016
Diensten	841 189 327	828 669 644
Totaal	1 225 960 318	1 216 521 387

Bijlage 4. De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten

Nationale enquête over de kosten die voortvloeien uit de toepassing van de regelgeving inzake tewerkstelling

Met deze enquête willen we de administratieve lasten ramen die **in 2012** ten laste vielen van de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen.

De resultaten van deze enquête zullen worden gebruikt om de administratieve vereenvoudiging in ons land te versnellen. De federale en regionale regeringen hechten hieraan immers veel belang. Daarom bezorgen wij u deze vragenlijst. Wij willen immers uw mening kennen over de al doorgevoerde vereenvoudigingen en weten waar we nog bijkomende inspanningen moeten leveren. Deze enquête geeft u nu de kans om het beleid betreffende administratieve vereenvoudiging bij te sturen daar waar u het nodig acht.

Aangezien slechts een klein aantal ondernemingen deze vragenlijst krijgen, zijn uw antwoorden zeer belangrijk voor de betrouwbaarheid van de resultaten.

U kunt antwoorden:

- ofwel via onze webstek:
<http://www.enquetes.be/entemp/nl>
In dit geval moet u de User id en het Password ingeven dat u hieronder vindt:

http://www.enquetes.be/entemp/nl
User Id
Password

- ofwel via de post met de bijgevoegde gefrankeerde enveloppe.

Wij danken u reeds voor de tijd die u vrijmaakt om deze vragenlijst te beantwoorden. Het invullen van de enquête via mail zal ongeveer 10 minuten vragen en op papier ongeveer 20 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **31 augustus 2013**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en worden **enkel gebruikt in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

«URL»
Login Id
Password

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de administratieve lasten gemaakt in uw onderneming voor het toepassen van de regelgeving inzake **tewerkstelling**.

1. Wat bedoelen we met de administratieve lasten van de regelgeving inzake tewerkstelling?

Met de administratieve lasten in het kader van de regelgeving op gebied van tewerkstelling bedoelen wij alle administratieve verplichtingen en formaliteiten die voortvloeien uit de regelgeving op het gebied van:

- indienstneming en ontslag van loontrekkenden,
- de sociale formaliteiten, de verplichtingen die te maken hebben met alle arbeidsvoorwaarden,
- de aangiften met betrekking tot de sociale bijdragen en de sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid,
- de verplichte mededeling van statistische gegevens over tewerkstelling.

2. Welke administratieve lasten komen in aanmerking?

De bedoelde administratieve lasten zijn de kosten, die door uw onderneming of door een derde worden gedragen, voor het naleven van de procedures en formaliteiten opgelegd door de regelgeving op gebied van tewerkstelling. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben voor het begrijpen van de regelgevingen, het verzamelen, het verwerken, het indienen en bewaren van de gevraagde inlichtingen alsook voor het invullen van de administratieve formulieren.

De bedoelde administratieve lasten omvatten dus niet de werkelijke betaling van de voorheffingen op de lonen en de bijdragen voor sociale zekerheid.

Wij vragen u de administratieve lasten te ramen van alle regelgevingen op gebied van tewerkstelling die betrekking hebben op uw onderneming, ongeacht hun oorsprong (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

- Behoort uw onderneming tot een groep of een holding, of heeft ze **meerdere vestigingen in België**, beantwoord de enquête dan uit hoofde van de groep, de holding of al de vestigingen.
- Maakt uw onderneming deel uit van een internationale groep of heeft ze ook vestigingen in het buitenland, **geef dan alleen de administratieve lasten voor de activiteiten in België**.

«URL»

Login Id

Password

DEEL A: IDENTIFICATIEFICHE VAN DE ONDERNEMING

De hierna gevraagde gegevens zijn nog niet beschikbaar voor alle ondernemingen en zijn nodig voor de correcte verwerking van uw antwoord.

A1. Hoeveel personen waren er in december 2012 tewerkgesteld?

Totaal

**A2. Wat is de omzet (exclusief BTW) van het jaar 2012?
(in euro)**

Omzet in euro

**DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VERBONDEN AAN REGELGEVINGEN
INZAKE TEWERKSTELLING VOOR HET JAAR 2012****B1. Hoeveel uren hebben het personeel en de directie van uw onderneming in 2012 nodig gehad om te beantwoorden aan de administratieve verplichtingen van de regelgeving inzake tewerkstelling?**

Aantal uren

**B2. Wat is de jaarlijkse kost, in euro uitgedrukt, van de uren die het personeel en de directie hebben besteed in 2012 aan de administratieve verplichtingen van de regelgeving inzake tewerkstelling?
(bedrag in euro opgeven)**

Kost in euro

B3. Hoeveel heeft uw onderneming in 2012 betaald aan externe diensten om de regelgeving inzake tewerkstelling na te komen?

(Neem in uw raming alle uitgaven op voor het gebruik van diensten van derden die geen deel uitmaken van uw onderneming zoals boekhouders, advocaten en consulenten, externe preventiediensten, de aankoop van gespecialiseerde publicaties nodig voor het naleven van de regelgeving.)

Uitgaven in euro

«URL»

Login Id

Password

DEEL C: KWALITEIT VAN DE REGELGEVINGEN EN VAN HAAR TOEPASSING

C1. Bent u het eens met de volgende uitspraken over de regelgevingen inzake tewerkstelling?

(Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Ze worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Hun doelstellingen zijn duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze worden u op tijd meegedeeld om ze te kunnen naleven.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.	☐	☐	☐	☐	☐

C2. Bent u het eens over de volgende uitspraken over uw contacten voor de regelgevingen inzake tewerkstelling met de administratie?

(Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Het is gemakkelijk te achterhalen tot welke dienst men zich moet wenden.	☐	☐	☐	☐	☐
De bevoegde diensten zijn gemakkelijk te contacteren.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.	☐	☐	☐	☐	☐
De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.	☐	☐	☐	☐	☐
De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.	☐	☐	☐	☐	☐

«URL»

Login Id

Password

DEEL D : EVOLUTIE VAN DE REGELGEVINGEN EN VAN HAAR TOEPASSING

- D1. **Hoe zijn volgens u de administratieve kosten voor het naleven van de regelgevingen in de volgende domeinen geëvolueerd tijdens de afgelopen twee jaar?**
(Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

Domein van regelgeving	Merkelijk gestegen	Gestegen	Ongewijzigd gebleven	Gedaald	Aanzienlijk gedaald	Geen antwoord
Tewerkstelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiscaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Milieu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- D2. **Indien u bij de vorige vraag minstens een keer het vakje « gestegen » of « merkkelijk gestegen » heeft aangekruist, gelieve aan de hand van een concreet voorbeeld een regelgeving te preciseren waarvoor de administratieve kosten verbonden aan het naleven ervan de afgelopen twee jaren stegen of merkkelijk stegen.**
(u mag meerdere voorbeelden geven indien u dat wenst)

- D3. **Kent u de volgende vereenvoudigingsprojecten, maakt u er gebruik van en wat vindt u ervan?**

	U maakt er gebruik van en u waardeert ze:			U maakt er geen gebruik van
	veel	enigszins	helemaal niet	
Elektronische facturatie	☐	☐	☐	☐
Elektronische loonfiche	☐	☐	☐	☐
Elektronische maaltijdcheques	☐	☐	☐	☐
Elektronisch attest voor overheidsopdrachten	☐	☐	☐	☐

- D4. **Wat zou u aan de overheid voorstellen om uw administratieve lasten te verlagen?**

«URL»
Login Id
Password

Basisinlichtingen (facultatief) STRIKT VERTROUWELIJK	
Gelieve de coördinaten van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld te vermelden.	
Naam van de persoon:	<input type="text"/>
Functie van de persoon:	<input type="text"/>
Telefoonnummer:	<input type="text"/>
Faxnummer:	<input type="text"/>
E-mail adres:	<input type="text"/>
Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag dat van dit project gemaakt zal worden?	
☐ Ja	
☐ Nee	

Tot hier de vragenlijst.
Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2012
Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Marleen Keytsman
☎ 02-507.74.26
E-mail: enquetes@plan.be